

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

OKÇULARIN DİKKAT VE PERFORMANS DÜZEYLERİNİN
ZEKA TÜRLERİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

MAHMUT ULUKAN
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Dr. Öğretim Üyesi Nurgül ÖZDEMİR

AYDIN-2018

KABUL VE ONAY SAYFASI

T.C. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı çerçevesinde Mahmut ULUKAN tarafından hazırlanan “Okçuların Dikkat ve Performans Düzeylerinin Zekâ Türleri İle İlişkisinin İncelenmesi” başlıklı tez, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 31/05/2018

Üye (T.D.) : Dr. Öğretim Üyesi Nurgül ÖZDEMİR Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

Üye : Doç. Dr. Mehmet ULUKAN Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

Üye : Dr. Öğretim Üyesi Mehmet DALKILIÇ Kilis 7 Aralık Üniversitesi

ONAY:

Bu tez Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri tarafından uygun görülmüş ve Sağlık Bilimleri Enstitüsününtarih vesayılı oturumunda alınannolu Yönetim Kurulu kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ahmet CEYLAN
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmamın planlanması ve yürütülmesinde desteğini esirgemeyen, çalıőmamı bilimsel temeller ışığında őekillendiren danıőmanım Dr. Öğr. Üyesi Nurgöl ÖZDEMİR'e sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

Çalışmanın her safhasında büyük emeği olan sayın hocam Doç. Dr. Mehmet ULUKAN'a, lisansüstü eğitim süresince emeği geçen sayın hocam Prof. Dr. Ayfer GEMALMAZ'a teşekkür ederim. Ayrıca hakkını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim sevgili AİLEM'e ve tez çalıőmam süresince bütün emeği geçenlere teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	i
TEŞEKKÜR.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ	v
TABLolar DİZİNİ	vi
ABSTRACT.....	viii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Okçuluk.....	3
2.1.1. Okçuluk Tarihi	3
2.1.2. Osmanlıda Okçuluk.....	5
2.1.3. Türkiye’de Okçuluk	6
2.1.4. Dünyada Okçuluk.....	9
2.2. Dikkat.....	9
2.2.1. Dikkatin Çeşitleri	11
2.2.1.1. Seçici dikkat:.....	11
2.2.1.2. Yoğunlaşmış dikkat:.....	11
2.2.1.3. Sürekli (sürdürülebilir) dikkat:.....	12
2.2.1.4. Bölünmüş dikkat:	12
2.2.1.5. Değişken dikkat:.....	12
2.2.1.6. Dağınık dikkat:.....	12
2.2.2. Dikkati Etkileyen Bazı Faktörler.....	13
2.2.3. Sporda Dikkat ve Önemi	13
2.3. Zeka.....	14
2.3.1. Çoklu Zeka Kuramı	15
2.3.2. Çoklu Zeka Kuramına Göre Zeka Alanları	17
2.3.2.1. Sözel Zeka	17
2.3.2.2. Mantıksal Zeka.....	18
2.3.2.3. Görsel Zeka	19
2.3.2.4. Bedensel Zeka	19
2.3.2.5. Müzikal Zeka	20
2.3.2.6. İçsel Zeka	21
2.3.2.7. Kişilerarası Zeka	21

2.3.2.8. Doğacı Zeka	22
2.3.2.9. Varoluşçu Zeka	23
2.4. Performans	23
2.4.1. Performansı Etkileyen Bazı Faktörler	24
2.4.2. Performans ve Uygunluk.....	25
2.5. Sporda Dikkat ve Zeka Türünün Performansa Etkisi.....	26
3. GEREÇ ve YÖNTEM.....	29
3.1. Araştırmanın Modeli	29
3.2. Evren ve Örneklem.....	29
3.3. Veri Toplama Araçları	29
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	30
3.3.2. Çoklu Zeka Ölçeği	30
3.3.3. Dikkat Testi Ölçeği	31
3.4. Veri Toplama ve Analiz	31
3.4.1. Verilerin Toplanması.....	31
3.4.2. Verilerin Analizi.....	32
4. BULGULAR	33
5. TARTIŞMA	53
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	56
KAYNAKLAR	61
EKLER.....	67
ÖZGEÇMİŞ	73

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

akt	: Aktivite
BDT	: Burdon Dikkat Testi
ÇZK	: Çoklu Zeka Kuramı
ÇZÖ	: Çoklu Zeka Ölçeği
FITA	: Fedaration Internationale de Tir L' Arc
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TİCİ	: Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı
TOF	: Türkiye Okçuluk Federasyonu

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1. İnsan Zekasına Yönelik Eski ve Yeni Anlayışın Karşılaştırılması	16
Tablo 2. Okçuların Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikleri	33
Tablo 3. Zeka Türü, Dikkat ve Okçuların Performansı Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları	34
Tablo 4. Zeka Türünün Dikkat Düzeyi ile İlişkinine Ait Regresyon Analizi Sonuçları.....	35
Tablo 5. Zeka Türünün Performans Düzeyi ile İlişkinine Ait Regresyon Analizi Sonuçları	36
Tablo 6. Cinsiyet Değişkenine Göre Okçuların Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin t-testi Analiz Sonuçları.....	37
Tablo 7. Yaş Değişkenine Göre Okçuların Zeka Türleri, Dikkat ve Performansına İlişkin ANOVA Testi Analiz Sonuçları.....	38
Tablo 8. Yaşadığınız Yer Değişkenine Göre Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin t-testi Analiz Sonuçları	39
Tablo 9. Yarışma Kategorisine Göre Okçuların Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin t-testi Analiz Sonuçları.....	40
Tablo 10. Milli Sporcu Olma Değişkenine Göre Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin t-Testi Analiz Sonuçları.....	41
Tablo 11. Spor Deneyimine Göre Okçuların Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin ANOVA Analiz Sonuçları.....	42
Tablo 12. Antrenörle Çalışma Süresine Göre Okçuların Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin ANOVA Analiz Sonuçları	43
Tablo 13. Algılanan Antrenör Desteğine Göre Okçuların Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin ANOVA Analiz Sonuçları	44
Tablo 14. Algılanan Aile Desteğine Göre Okçuların Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin ANOVA Analiz Sonuçları	45
Tablo 15. Algılanan Sosyal Hayat Değişkenine Göre Okçuların Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin ANOVA Analiz Sonuçları	46
Tablo 16. Beden Algısı Değişkenine Göre Okçuların Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin ANOVA Analiz Sonuçları	47
Tablo 17. Branşa Duyulan İlgi Değişkenine Göre Okçuların Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin ANOVA Analiz Sonuçları	49
Tablo 18. Algılanan Başarı Değişkenine Göre Okçuların Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin ANOVA Analiz Sonuçları	51

ÖZET

OKÇULARIN DİKKAT VE PERFORMANS DÜZEYLERİNİN ZEKA TÜRLERİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Ulukan M. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Programı Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2018.

Bu çalışmanın amacı, 14-20 yaş arası okçularda dikkat ve performans düzeylerinin zeka türleri ile ilişkisini araştırmaktır.

Bu çalışma iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan ilişkisel tarama modeli özelliklerini taşıyan nicel bir çalışmadır. Metodoloji olarak, çalışma kapsamında olası sebep sonuç ilişkileri ile ilgili yararlı çıkarımlar elde edilmesi amacıyla tarama modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın evrenini Türkiye okçuluk şampiyonasına katılan 3045 erkek ve kadın sporcudan 14-20 yaş aralığındaki yarışmacılar oluşturmaktadır. Çalışma örnekleminin belirlenmesinde gelişigüzel örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmaya, Türkiye’de yarışmaya katılan 14-20 yaş aralığındaki yaklaşık 3045 okçudan gelişigüzel örnekleme yöntemiyle, kayıp veriler de dikkate alınarak seçilen 400 gönüllü sporcudan 347 okçu oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak çoklu zeka ölçeği ve dikkat testinden yararlanılmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan sporcuların Türkiye şampiyonasındaki performansları da yarışma sonuçlarına göre değerlendirilmiştir.

Yapılan araştırmada elde edilen sonuçlara göre okçuların zeka türleri ile dikkat ve performans düzeyleri arasında anlamlı ilişki bulunduğu görülmektedir. Okçuların zeka türleri ile dikkat düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediğimizde; zeka türlerinden mantıksal zeka alt boyutu ile pozitif yönde düşük düzeyde ilişki görülürken doğacı zeka alt boyutu ile düşük düzeyde negatif ilişki görülmektedir. Okçuların zeka türleri ile performansları arasındaki ilişkiyi incelediğimizde ise; zeka türlerinin bedensel zeka ve varoluşçu zeka alt boyutlarında düşük düzeyde pozitif yönde ilişki görülürken, doğacı zeka alt boyutunda negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çoklu zeka, dikkat, okçuluk, performans,

ABSTRACT

The purpose of this study is to investigate the relationship between carefulness and performance levels and intelligence types on archers in the age range 14-20.

This study is a quantitative study that has the attributes of a relational screening model aimed at examining the relationship between two or more variables. As a methodology, a screening model was used to obtain useful conclusions about possible causal relationships in the study context.

The population of the study consisted of competitor in the age range 14-20 from athletes 3045 man and woman that was participating archery championships in Turkey. The random sampling method was used in determining the study sample. Working groups from the 3045 total of archers in Turkey in the age range 14-20 who participated in the contest, selected taking into account the missing data constitute 347 archers out of 400 volunteer athletes. The imagery inventory and carefulness test was used as data collection tool in the research. In addition, the contestants participated in the survey championship performance in Turkey was evaluated according to the competition results.

According to the research results, it was determined that there is meaningful relationship between archery intelligence types with carefulness and performance levels. When we examine the relationship between the intelligence types of archers and carefulness levels; while there was found that the logical intelligence sub-dimension of the intelligence types was associated with a low level in the positive direction, there was observed that there was a low negative correlation with the naturalistic intelligence sub-dimension. When we examine the relationship between the intelligence types of archers and performance levels; while there was found intelligence types have a low positive correlation with physical intelligence and existential intelligence subscales, there was observed that there was a significant low correlation in the negative direction in the natural intelligence sub-dimension.

Keywords: Multiple intelligence, carefulness, archery, performance

1. GİRİŞ

İnsanlığın var oluş tarihinden günümüze kadar uzanan spor branşları içerisinde okçulukta yerini almıştır. Ateşli silahların keşfine kadar geçen dönemde, önemli bir savaş aracı olarak kullanılmıştır. Spor dalı olarak varlığını sürdüren okçuluk insanların ilk çağlarında spor amacından çok savaş ve avlanma ihtiyacını karşılamak için bir gereç olarak kullanılmıştır. Günümüzde de okçuluk olimpiyatları olan bir spor dalı olarak öneminin hala devam ettiğini göstermektedir.

En geniş anlamıyla zeka, bir genel zihin gücü olarak ifade edilir. Bu genel zihin gücü insanın herhangi bir başarı alanında aynı derecede kendini gösterir. Zekanın çevre koşullarından bağımsız olduğu ifade edilmektedir. Ancak, yapılan son çalışmalar, çevre koşullarının zeka üzerinde belirleyici rol oynadığını ortaya koymuştur (Baymur, 1984).

Gardner (1993) zekayı, her biri kendine özgü problem çözme becerisinden oluşan birden fazla alanda tanımlamıştır. Söz konusu zeka alanları, sözel/dilbilimsel zeka, mantıksal matematiksel zeka, görsel/uzamsal zeka, bedensel/kinestetik zeka, müziksel/ritmik zeka, içsel zeka, sosyal/kişilerarası zeka, doğacı zeka ve varoluşçu zekadır.

Başka bir tanıma göre zeka kişinin kavrama, anlama ve öğrenme kapasitesi olarak ifade edilebilir. Zihinsel performansı gösterir, zeka kişinin okuması, kişinin eğitimle kendisini geliştirmesiyle oluşur (Vural, 2003).

Dikkat, zihnin tam anlamıyla açık olduğu anda bilincin belirli bir hedefe yöneltilmesi ve o noktada belli bir zaman yoğunlaştırılabilmesidir (Tanrıdağ, 1994).

Dikkat, algıladıklarımızı süzgeçten geçirme, dengeleyebilme ve bunlara duygusal önem atfedebilme süreçlerini de içermektedir. Düşünce süreçlerini kontrol edebilme ve bir göreve odaklayabilme yeteneği, sporda etkili performans için gerekli anahtardır (Williams, 1993).

Dikkat başka unsurları bir kenara koyarak bir olgu üzerinde seçici şekilde odaklanma olarak tanımlanabildiği gibi bilincin belirli bir noktada toplanma halidir (Soysal ve ark. 2008).

Dikkat ve dikkati odaklama çok boyutlu bilişsel bir niteliktir ve öğrenme, depolama geri getirme, unutma, hatırlama, iletişim, problem çözme, algılama gibi zihinsel süreçlerde etkili bir kavram olduğu belirtilmektedir (Kaymak, 2006).

Performans, bir görev tanımlaması içinde önceden belirlenmiş ölçütlere uygun olarak, işin yapılması ve amaca ulaşılmasına yönelik olarak ortaya konan ürün, hizmet ya da düşünce, davranış ya da aktivitedir (Helvacı, 2002).

Sporda performans ise sporcunun etkinlik sırasında sergilediği fizyolojik, biyomekanik ve psikolojik verim olarak tanımlanabilir. Optimal ve üstün bir performansa ulaşmak ise

sporunun hem psikolojik hem de fiziksel becerilerinin gelişmesine ve amaca uygun biçimde belirli düzeye yükselmesine bağlıdır (Konter, 2003).

İnsan sadece fiziksel ve fizyolojik bir varlık değil aynı zamanda zihinsel özelliklere sahip olan bir canlıdır. Bu nedenle spor ortamında sporunun zihinsel ve duygusal olarak içinde bulunduğu durumun onun dikkat ve performansı ile yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir. Performans sporunun sportif etkinlik içinde sergilediği biyo-mekanik, psiko-motor, psikolojik ve fizyolojik tam verimlilik olarak tanımlanabilir. Bu çalışmada okçularda zeka türleri belirlenerek, zeka türlerinin dikkat ve performansı nasıl etkilediği araştırıldı. Yapılan bu araştırmada okçularda dikkat, performans ve zeka türü arasında anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür. Bulunan sonuçlara göre okçuların dikkatinin zeka türlerinin mantıksal zeka alt boyutu ile pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu gözlenirken, doğacı zeka alt boyutu ile negatif yönde düşük düzeyde ilişki olduğu gözlenmiştir. Okçuların zeka türleri ile performansları arasındaki ilişkiyi incelediğimizde zeka türlerinin bedensel zeka ve varoluşçu zeka alt boyutlarında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki görülürken doğacı zeka alt boyutunda negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Dikkat, performans ve zeka türü kişisel değişkenlere göre farklılıkları incelendiğinde; okçuların dikkatinin yaş, milli sporcu olma durumu, antrenörle çalışma süresi, antrenör ve algılanan aile desteği ile okçuluğa duyulan ilgi sebebi arasında anlamlı düzeyde farklılık görülürken, cinsiyet, yarışma kategorisi, spor deneyimi, algılanan sosyal hayat, beden algısı (dış görünüm) ve okul başarısı arasında anlamlı düzeyde farklılık gözlenmemiştir. Okçuların performanslarının cinsiyet, yaşadığı yer, yarışma kategorisi, milli sporcu olma durumu, spor deneyimi, antrenörle çalışma süresi ve okul başarısı ile anlamlı düzeyde farklılık gözlenirken, yaş, antrenör, algılanan aile desteği, algılanan sosyal hayat, beden algısı ve okçuluğa duyulan ilgi sebebi arasında anlamlı düzeyde farklılık görülmemiştir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Okçuluk

Okçuluk Türk kültürü içinde hem bir savaş ve avlanma aracı olarak hem de bir eğlence aracı olarak Türk toplumundaki yerini ve önemini her zaman korumuştur.

Tarihi perspektifte incelendiğinde okçuluk sayesinde hem düzenlenen yarışmalarla eğlenceli zaman geçirmek hem de iyi savaş teknik ve taktiklerini geliştirme imkanı ortaya çıkmıştır. İlerleyen süreçte modern sporlar arasında da yerini alan okçuluk bugün tüm dünyada ilgi çeken spor dallarından biri olarak yerini almıştır. Bir yay bir hedef, yeterli miktarda ok ve çeşitli yardımcı aletlerle yapılabilen bu sporda amaç hedefi vurmak ve yüksek puan toplamaktır (Atabeyoğlu, 1988).

Okçuluk, üst vücut, özellikle de omuz kuşağı kaslarının kuvvet ve dayanıklılığını gerektiren statik bir spordur (Mann ve Littke, 1989; Ertan ve ark, 2003). Okçuluk becerisi ise oku gösterilen hedefe doğru bir şekilde atabilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Leroyer ve ark, 1933; Ertan ve ark, 1996). Okçuluk sporu, kassal ve postural yüklenmesi yüksek olan sporlar grubunda yer almaktadır (Açıkada ve Ergen, 1990). Okçulukta alınan özel pozisyon esnasındaki postural uyum başarı için oldukça önemlidir (Stuart ve Atha, 1990). Bu dengenin sağlanabilmesi için kasların, kuvvet, esneklik, dayanıklılık ve nöromuskular koordinasyon bakımından oldukça gelişmiş olması gerekmektedir. Ağırlığı sporcunun vücut gelişimine paralel olarak değişebilen yayın her bir gerilmesi esnasında yaklaşık 18-28 kg arasında bir kuvvete ihtiyaç vardır (Modern Okçuluk, 1989). Böyle bir denge becerisi içinde oldukça ağır antrenmanlar ve bu sürelerde tonlarla ifade edilebilen kuvvet harcanması gerekmektedir. Böylesi aşın bir yüklenme sonucu normal anatomik yapıdan bir takım sapmaların olacağı çeşitli araştırmalarda da ifade edilmektedir (Sliwe ve ark, 1993; Stuart ve Atha, 1990).

2.1.1. Okçuluk Tarihi

İnsanların taş devrinde bile ok ve yay kullandıklarını tarih göstermektedir. 15. Yüzyılda yerini ateşli silahlara bırakan oklar savaş ve spor aracı olarak kullanılmıştır. Mısırlıların bu sanatta çok ileri gittikleri Firavunların mezarlarına gömülen yaylardan anlaşılmaktadır. Kuzey Amerika'da Kızılderililerin ok atıcılıktaki maharetleri de pek üstün bir seviyeye ulaşmıştır. Hunlar da Avarların etkisiyle Ortaçağ'da ok atışları yapmışlardır. Vikingler de deniz savaşlarında ok kullanmışlardır. Japonlar için ok sporu, içine kapanışın bir ifadesidir. Onlara göre ok atan nefesini yok etmek için benliğini ortadan kaldırır. Bu durumu ruhun soluk alma

yolu ile elde eder. Son derece gelenekçi bir şekilde tutulan ok ve yay sadece bu duruma yardımcı vasıtaadır. İsveçlilerin de okçulukla meşgul oldukları kabartmalar üzerindeki yay resimlerinden anlaşılmaktadır. Angola-Saksonlar ve Doğu Cermenler ise yaylarını boynuzdan, ağaçtan, dişbudaktan ve porsuk ağacından yapmışlardır. Okların gidiş mesafesi yaklaşık olarak 300 metredir. Girit'te ve eski Yunan'da da yaycılık sanatının ileri bir seviyede olduğu bilinmektedir. Yunanlıların maksimum atış mesafesi 520 metre iken Türklerde bu mesafe 900 metreleri bulmaktadır (Ayanoglu, 1974).

Ok, ateşli silahların icadından evvel bütün insanlar tarafından kullanılmış bir silahtır. Okun faziletine dair Kur'an'da muhtelif ayetler mevcut olduğu gibi birçok hadis de vardır. Araplar Orta çağda okçulukta pek ileri giderek ok ve yaya müteallik sanatlı aletler icat etmişlerdir. Ok Türklerin de pek eski zamanlardan beri kullandıkları bir silahtır. Okun Türk icadı olduğu görüşünü savunanlar da vardır (Bulut, 2001).

Orta Asya'da ortaya çıkan Türk okçuluğu, Türkler aracılığıyla diğer kültürlerle geçmiş ve yalnızca av, savaş aracı değil aynı zamanda, eğlence aracı olarak da kullanılmıştır. Böylelikle yapılan yarışmalarda hem eğlenceli zaman geçirmek hem de etkili savaş teknik ve taktikleri kazanma imkanı yakalamıştır (Atabeyoğlu, 1988).

Türklerde okçuluk, tarihle başlar. Ok ve yayda tarih sahnesine Türk oğlunun elinde girmiştir. "Ergenekon" ve "Oğuz" destanlarında nice ok ve yayın adı ve bahsi geçer (Öztek, 1999). Hatta Oğuz adının Ok+(U)z olduğunu (Z çokluk eki) yani "Oklar" manasına geldiği ileri sürülmüştür (Yıldız, 1978).

Büyük Türk Hakanı olan Oğuz Han'ın Gün, Ay ve Yıldız adlı üç oğluna "Bozok"; Gök, Dağ ve Deniz adlı üç oğluna "Üçok" demesi Türklerin oka verdikleri önemi yansıtmaktadır. Göktürk alfabesinde birer harf olan ok ve yay, Batı Türkistan, Büyük Selçuklu ve Avar Türklerinin de bayraklarında yer almıştır (Atabeyoğlu, 1988).

Çin kaynakları Osmanlıların Çavuş oku dedikleri ıslıklı oku Göktürk Hakanı Mete (Motun) Yabgu tarafından icat edildiği yazmaktadır (Yeni Türk Ansiklopedisi, 1985).

Türklerde okçuluğun önemini yakın tarihimiz olan ve ulaşılan kaynaklar bakımından daha net olan Osmanlı İmparatorluğu'nda daha iyi anlayabilmekteyiz. Avusturya sefiri olarak Kanuni döneminde İstanbul'da bulunan Busbecg, "Türkiye'yi Böyle Gördüm" adlı kitabında okçuluğa verilen önemi şöyle anlatır: "Türkler, ok atmada fevkalade ustadırlar. Bu işe 7-8 yaşlarında başlayıp, 10-12 sene devamlı talim yaparlar. Bu yüzden kolları gayet kuvvetli oluyor. Sonunda en uzak hedeflere dahi isabet ettirecek şekilde okçulukta maharet kazanırlar. Kullandıkları yaylar, yekpare ağaçlardan yapılmış, kısa fakat bizimkilere kıyasla çok sağlam

ve kullanışlıdır. Paşalar ve büyük arazi sahibi zenginler, evlerinde kölelerine ok atma talimleri yaptırırlar (Busbecg, Hazırlayan Kurutluoğlu, 1974).

2.1.2. Osmanlıda Okçuluk

Osmanlılar döneminde, Orhan Bey Bursa'yı fethi sonrası, buraya yaptırdığı Atıcılar Sahası ile okçuluk alanında ilk büyük adımı atan Osmanlı hükümdarı olmuş; daha sonra Yıldırım Bayezid, Gelibolu'da yaptırdığı Ok Meydanı ile bunu sürdürmüştür. Fatih Sultan Mehmet ise İstanbul'u fethi sırasında donanmasını karadan yürütülüp Haliç sularına indirilişini izlediği sırtlara verdiği önemi, fetihten hemen sonra burasını Ok Meydanı haline getirerek göstermiştir (Atabeyoğlu, 1988).

Okçuluk yarışma olarak ilk olarak, Osmanlı padişahı 2. Mehmet döneminde düzenlenmiştir. Okçuluk yarışma kuralları, ilk kez 1451-1481 yılları arasında Osmanlı padişahı olan 2. Mehmet tarafından hazırlanmış ve okçuluk yarışlarının düzenleneceği yarışma sahalarının yapılmasını sağlamıştır. İstanbul'un fethinden sonra sultan 2. Mehmet ok meydanı denilen okçuluk alanını genişletmiş ve yaptırdığı düzenlemelerle daha güzel bir hale getirmiştir ve bunun yanında okçuluğun yaygınlaşması için tüm Osmanlı şehirlerinde ok meydanından daha küçük okçuluk sahaları yaptırmıştır (Aktepe, 2003).

Osmanlılarda ok atma ve müsabaka üç çeşittir. Atışlardan ikisi, Nişanı Vurma (Putu Atışı) ve Darb Vurma (Kütük veya kalkan gibi sert maddeleri delmek için) bunlar savaş hazırlığı için yapılırdı. Meydanlardaki etkinlikler içinde menzil atışı (Oku Uzağa Düşürmek) yapılırdı (Güven 1999).

Fetihden sonra Ayasofya'daki ve İstanbul'un çeşitli yerlerindeki putlar sökülüp Ok Meydanı'na getirilerek nişangah yapılmış ve üzerine ok atılmıştır. Türk okçuluğunda "puta atış" tabir edilen hedefe atışın adını buradan aldığı söylenir (Atabeyoğlu, 1988).

Avrupa okçuları tarafından yakın tarihe kadar Osmanlı okçularının rekorları kırılmamıştır. Bunun sebeplerinden biri Türklerin kullandıkları bileşik yaylardı. 5 ile 10 yıl arası yapımı süren bu yaylar, tabakalar halinde tahta, boynuz ve sinirden yapılırdı. Ayrıca bu yaylar, kirişi takılı olmadığı zaman ters dönen yani "refleks" yapılıydı. İran, Çin gibi ülkeler de buna benzer yaylar kullanırdı (Işın, 1991).

Türkler 'in okçuluk branşında binlerce yıl önce gerçekleştirdikleri uzaklık rekorları günümüzde dahi kırılmamıştır. Hedef okçuluğunda isabet ve mesafe rekoru; göçebe kültürüne sahip bir Moğol'a aittir. Günümüzde yay teknolojisindeki gelişmelere rağmen hala bu rekorlar kırılmamıştır. Türk okçularının geleneksel anlamdaki atış rekoru; en az 874 Yard olup, 950

Yard 'dı. Günümüzde modern okçuların gerçekleştirebildikleri atış mesafesi 850 Yard 'dır. 1959' da ayak tipi yayla serbest stilde atış rekoru, 937,13 Yard 'dır (Öngel, 2001).

Türkiye Okçuluk Fedarasyonu (2018) internet sayfası verilerine göre Tozkoparan İskender ve Bursalı Şüca, Tarihsel dokümanlarda en çok dikkat çeken 2 isimdir. Osmanlı yayları 800-900 metreye atış yapabilirken, günümüz modern yaylarının bu mesafelere atış yapabilmesi pek mümkün değildir.

Okçuluk, zamanla modern sporlar arasında kendine yer bularak, günümüzde tüm dünyada merak uyandıran bir spor branşı olmuştur. Yay, hedef, bir miktar ok ve çeşitli yardımcı aletler kullanılarak yapılan okçuluk sporunda amaç uzakta yer alan hedefi vurmak ve en yüksek puanı elde etmektir (Atabeyoğlu, 1988).

2.1.3. Türkiye'de Okçuluk

Ülkemizde Atatürk'ün girişimleriyle 1397 yılında modern anlamda başlayan okçuluk sporu, Atatürk'ün ölümüyle de duraklama dönemine girmiştir. Dönemin Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın girişimleriyle 1953' de bu spor yeniden ilgi görmüş ve 1960'larda gelişme göstermiştir. Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı (TİCİ) bünyesinde 1923 yılında kurulmuş olan Okçuluk Federasyonu, 1962'den sonra faaliyetlerini bağımsız bir federasyon olarak sürdürmüştür. İlk federasyon başkanı da Fazıl Özok olmuştur. 1982 yılında Okçuluk Federasyonu kapatılıp, Atıcılık Federasyonu'na bağlanmış ancak 1983'de yeniden kurulmuştur (Morpa Spor Ansiklopedisi).

Okçuluk Federasyonu, Mayıs 1961 tarihinde Atıcılık Federasyonu'ndan ayrılarak, bağımsız bir federasyon olmuştur. Başkanlığına da Fazıl Özok getirilmiştir. Prof. Dr. Uğur Erdener, 1983 yılında devraldığı başkanlığı, 23 yıl aralıksız sürdürdü. Erdener, 19 Haziran 2005 tarihinde, Uluslararası Okçuluk Federasyonu Başkanlığı'na seçildi ve Türk spor tarihinde bir ilk gerçekleşti. Okçuluk Federasyonu, 31 Mayıs 2006 tarihinde idari ve mali özerkliğe kavuştu. Federasyon, 04 Kasım 2006 tarihinde Ankara'da yapılan 1. Genel Kurul'unda, Abdullah Topaloğlu, Türkiye Okçuluk Federasyonu Başkanlığı'na seçildi. 2008 yılında 2. si düzenlenen mali ve genel kurul sonunda Abdullah Topaloğlu tekrar başkan seçildi. 2005 yılında yapılan seçimler sonucunda Türkiye Okçuluk federasyonu eski başkanı Prof. Dr. Uğur Erdener başkan seçilerek Dünya Okçuluğunu yönetmeye başlamıştır. 2009 yılında yapılan genel kurul sonucunda 2. kez başkanlığa seçilen Prof. Dr. Uğur Erdener, halen bu göreve devam etmektedir (Öktem, 2011).

Okçuluk, güç, koordinasyon, konsantrasyon ve sabır gerektiren, zor olduğu kadar zevkli bir spor dalıdır. Okçuluk sporu, sporcunun çalışkanlık ve hırs düzeyi kazanabileceği başarılarla doğru orantılıdır. Okçuluk sporuna 9-10 yaşlarında başlanır. Bu yaşlarda alınan okçuluk temel eğitimi, sporcuların zihinsel gelişimlerdeki olumlu etkisiyle birlikte vücut formları açısından da günlük yaşamda oluşan hasarların ortadan kalkmasında yardımcı olur.

Türkiye Okçuluk Federasyonu(TOF)'nun yayınlamış olduğu yarışma kurallarına göre;

Okçuluk yarışmaları mevsimlere bağlı olarak, salon ve açık hava yarışmaları olarak gerçekleştirilir. Yarışmalarda “Makaralı Yay” ve “Klasik Yay” olmak üzere 2 çeşit yay kullanılır. Sporcuların kategorileri, kullandıkları yay çeşitlerine göre ayrılır.

Açık hava yarışmalarında sporcular rakipleriyle olduğu kadar hava şartlarıyla da mücadele ederler. Bu da, gelişim çağındaki sporcuların çevreye karşı duyarlılıklarını ve farkındalıklarını arttıran bir ayrıcalıktır. Salon yarışmalarında ise farklı hedef merkezlerine atış yapabilmek ve her seferinde farklı bir noktada yoğunlaşmak, sporcuların odak değiştirme ve konsantrasyon hızlarını geliştirmelerini sağlar.

Okçulukta, açık hava atışlarında bayanlar 70-60-50-30 metre atarken, erkekler 90-70-50-30 metre atmaktadırlar. Hedefin orta noktasında olan sarı renk, ince bir siyah çizgiyle ikiye bölünür, 10 ve 9 puanı oluşturur. Aynı sistemle ve sırasıyla ikiye bölünmüş olan kırmızı renk 8 ve 7'yi, mavi renk 6 ve 5'i, siyah renk 4 ve 3'ü, beyaz renk 2 ve 1'i temsil etmektedir. 90-70-60 metre Açık hava yarışmalarında hedef kağıdının çapı 122 cm, 50-30 metre Açık hava yarışmalarında ise hedef kağıdının çapı 80 cm'dir. Sporcular hedefe attıkları okların içinde buldukları daire ölçüsünde puan toplarlar.

Salon okçuluk yarışmaları sıralama atışları ile başlamaktadır. Kategorilere göre belirtilmiş olan mesafelerde 2 x 30'ar ok olmak üzere toplam 60 ok atışı yapılır. Seriler 3'er ok şeklinde atılır. Klasik ve makaralı yaylar da tüm kategori ve yaş grupları 18 metreden atış yapmaktadırlar.

Sıralama atışlarının sonucuna göre beraberlik olması durumunda ilk önce 10, daha sonra 9 sayıları dikkate alınır. Beraberliğin bozulmaması durumunda yazı tura atışı yapılır. Ancak 32. sıra için 2 veya daha fazla sporcu arasında eşitlik durumunda 10 veya 9 sayıları dikkate alınmadan 1'er okluk beraberlik atışı yapılır ve merkeze en yakın oku atan sporcu kazanır. Sıralama atışları sonucuna göre kategorilerinde ilk 32 sırada yer alan sporcular bireysel eleme atışlarına katılmaya hak kazanırlar.

Klasik yaylarda eleme atışları set sistemi ile yapılır. Her seri 3 ok atışı 1 settir. Her sette yüksek puan atan 2 puan alırken, düşük puan atan sporcu 0 puan verilir. Beraberlikte ise, iki sporcu da 1'er puan alır. 6 puana ulaşan sporcu, karşılaşmayı kazanır. Beş set sonunda eşitliğin

devam etmesi durumunda, 1'er ok ile beraberlik atışı yapılır ve merkeze en yakın oku atan sporcu karşılaşmayı kazanır.

Makaralı yaylarda eleme atışları 5 seri 3'er ok olarak toplam 15 ok üzerinde yapılır. Toplam 150 puan üzerinden yüksek değeri elde eden sporcu karşılaşmayı kazanır. Beraberlik durumunda 1'er okluk beraberlik atışı yapılır ve merkeze en yakın oku atan galip sayılır.

Klasik Yay ve Makaralı Yaylarda açık hava yarışmalarında sıralama atışları 1440 Round ve 720 Round olmak üzere 2 şekilde gerçekleştirilir. 1440 round olan açık hava okçuluk yarışması, aşağıda kategorilere göre belirtilmiş mesafelerin her birinden 36'şar ok olmak üzere toplam 144 ok atışı yapılır. Seriler 6'şar ok şeklinde atılmakla birlikte organizasyon kurulunun kararı uyarınca kısa mesafelerde (Erkek ve Bayan 50m – 30m) her seri 3'er ok atışı yapılabilir.

- ❖ Büyük Erkekler : 90m – 70m – 50m – 30m
- ❖ Büyük Bayanlar : 70m – 60m – 50m – 30m
- ❖ Genç Erkekler : 90m – 70m – 50m – 30m
- ❖ Genç Bayanlar : 70m – 60m – 50m – 30m
- ❖ Kadet Erkekler : 70m – 60m – 50m – 30m
- ❖ Kadet Bayanlar : 60m – 50m – 40m – 30m

720 round olan açık hava okçuluk yarışması, aşağıda kategorilere göre belirtilmiş olan mesafelerde 2 x 36'ar ok olmak üzere toplam 72 ok atışı yapılır. Seriler 6'ar ok şeklinde atılır.

- ❖ Klasik Yay Büyük Erkekler : 70m
- ❖ Klasik Yay Büyük Bayanlar : 70m
- ❖ Klasik Yay Genç Erkekler : 70m
- ❖ Klasik Yay Genç Bayanlar : 70m
- ❖ Klasik Yay Kadet Erkekler : 60m
- ❖ Klasik Yay Kadet Bayanlar : 60m
- ❖ Makaralı Yay Tüm Yaş Grupları (Minikler Hariç): 50m

Sıralama Atışlarının ardından oluşan sıralama sonuçlarına göre kategorilerinde ilk 104 sporcu eleme atışlarına katılmaya hak kazanır. Kategorilerinde ilk 8 sırada yer alan sporcular 1/16 turuna kadar bay çekerek direk olarak ilk 32'ye kalmış sayılır.

Klasik yaylarda eleme atışları set sistemine göre düzenlenir. Her seri 3 ok atışı 1 set olarak kabul edilir. Her sette yüksek puan yapan sporcu 2 puan alırken, düşük puan yapan sporcu 0 puan alır. Eşitlik durumunda ise, her iki sporcu 1'er puan alır. 6 puana ulaşan sporcu karşılaşmayı kazanır. Beş set sonunda set puanlarında eşitlik durumunda 1'er ok beraberlik atışı yapılır ve merkeze en yakın oku atan karşılaşmayı kazanır.

Makaralı yaylarda eleme atışları 5 seri halinde, 3'er ok atışı ile toplam 15 ok üzerinde yapılır. Toplam 150 puan üzerinden yüksek puan elde eden sporcu karşılaşmayı kazanır. Beraberlik durumunda 1'er okluk beraberlik atışı yapılır ve merkeze en yakın oku atan galip sayılır (Türkiye Okçuluk Federasyonu [TOF], 2018).

2.1.4. Dünyada Okçuluk

1500'lü yılların başlarında modern anlamda okçuluk başlamıştır. İlk okçuluk dernekleri 16. Ve 17. yüzyıllarda İngiltere'de kurulmuştur. 19. yüzyılda İngiltere'den ABD, Kanada ve Avustralya'ya geçmiş, gerçek anlamda bir spor olarak kabul edilmesi 20. yüzyılın başlarında olmuştur. 1900 Paris Olimpiyat Oyunları'na ilk kez, erkekler kategorisi dahil edilmiş ve 1920 yılına kadar olimpiyatlarda yer almıştır. Daha sonra ise, 1904-1908 Olimpiyat Oyunları'nda bayanlar kategorisinde yer alan okçuluk, 1972 yılına kadar bayanlar kategorisinde olimpiyatlarda yer alınmamıştır (Morpa).

Okçuluk ilk zamanlar, duran ya da uçan kuşları vurmaya dayalıyken, sonraları cansız hedeflere atışlar şekline dönerek, daha modern bir spor anlayışına bürünmüştür. Okçuluğu daha sistemli ve gelişmiş bir spor haline getirebilmek düşüncesiyle, 1931 de Belçika, Fransa, Polonya ve İsveç'in öncülüğünde Uluslararası Okçuluk Federasyonu, kısa adıyla FITA (Federation Internationale de Tir L'Arc) kurulmuştur. Bu tarihten sonra okçuluk sporu büyük bir ivme kazanmaya başlamış ve 1933'te ilk Dünya Okçuluk Şampiyonası düzenlenmiştir (Morpa Spor Ansiklopedisi). Merkezi İsviçre'nin Lozan şehrinde bulunan Uluslararası Okçuluk federasyonunun bugün 142 üyesi bulunmaktadır. Türkiye, 16. üye olarak 1955 yılında uluslararası okçuluk federasyonuna katılmıştır (Öktem, 2011).

2.2. Dikkat

Dikkat, zihinsel canlılık ve zihinsel uyanıklık durumu olarak değerlendirilmektedir. Dikkat olgusu, belirli bir konu üzerinde beyin yoğunlaştığı zaman ortaya çıkmaktadır. Belirli bir konuyu öğrenmek için zihinsel çaba harcamak da dikkat olgusu içinde ele alınmaktadır. Dikkat, öğrenme sürecinin önemli bir parçasıdır bu nedenle dikkat verilmeden öğrenmenin gerçekleşmesi mümkün değildir. Ayrıca herhangi bir şeyi öğrenmek için sadece dikkati toplamak değil, dikkati odaklamak da gereklidir (Polatoğlu, 2011).

William James tarafından 110 yıl önce tanımlanan dikkat, aynı anda birkaç nesneden veya düşünce silsilesinden birinin belirgin tarzda zihin tarafından algılanmasıdır. Dikkat, herhangi

bir stimulanaya tepkide bulunmayı sağlamak için, duyu organlarının yaptığı ahenk olarak da tanımlanabilir (Tiryaki, 2000).

Dikkat başka unsurları bir kenara koyarak bir olgu üzerinde seçici şekilde odaklanma olarak tanımlanabildiği gibi bilincin belirli bir noktada toplanma halidir (Soysal ve ark, 2008).

Başka bir tanıma göre dikkat, zihinsel etkinliğin bir durum üzerinde odaklanmasıdır. Bilgiyi işleme sürecinde bireyin duyu organları birçok uyarıya karşı karşıya kalmaktadır. Bu süreç içerisinde, uyarıcıların öneme sahip olanlarının seçiminde etkili olan öncü etken dikkattir. Dikkat, uyarıcının farkında olma durumu olarak ifade edilebilir. Bireyin, uyarıcıların bütününe bilinç içinde tutması mümkün değildir. Bundan dolayı dikkat, duyu mekanizmalarıyla alınan uyarıların elenerek ayıklanmasıdır. Bu nedenle, beyin belli başlı değişkenlerin etkisi altında gelen uyarıcıların bazılarını seçerek algılar (Karaduman, 2004).

Dikkat bir uyarıcının diğerlerine kıyasla, daha iyi idrak edilebilmesi için uyarılara ait uyarılma eşliğinin kademeli ve seçilmiş biçimde azaltılması etkinliklerini kapsar. Konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde; odaklanma, dikkatin sürdürülmesi ve yönelim tepkisi gibi üç temel bileşeni olduğu görülmektedir (Irak ve Karakaş, 2002).

Dikkat, sinir sistemimizin belirli bir süre sadece belli bir olaya odaklanması ve dış uyarılara kapalı olması durumudur. Dikkat bir uyarıcı sınıfının diğer uyarıcılara oranla, daha iyi algılanabilmesi için uyarıcılara ilişkin uyarılma eşliğinin dereceli ve seçici bir biçimde azaltılması faaliyetlerini içermektedir. Her birey dikkat yeteneğine sahiptir. Böyle olmasaydı birey en basit olayları anlamakta bile güçlük çekerdi. Yürümeyi veya koşmayı öğrendiğimiz, bisiklete sürmeyi öğrendiğimiz anları bir düşündüğümüzde hepimizin dikkatimizi günlük yaşamımızda bir şekilde kullandığımızı görmekteyiz (Meriçli, 2010).

Dikkat; bir deneyim alanına odaklanmak için harcanan çaba düzeyi kişinin bir etkinlik üzerinde odaklanmasını sürdürebilme; odaklanabilme yeteneğidir (Çolakoğlu ve ark, 1993).

Dikkat, hissetme, hissettiklerimizi eleme, çeşitli hislerimizi dengeleyebilme ve bu hislerimize duygusal anlam yükleyebilme süreçlerini de içermektedir. Düşünce süreçlerini kontrol edebilme ve bir işe odaklanma yeteneğinin, sporda etkili performans için gereklidir (Williams, 1993).

Dikkat, bilincin açık olduğu durumda oryantasyonun belirli hedeflere yönlendirilmesi ve orada belirli bir süre yoğunlaşabilmesidir (Tanrıdağ, 1994).

Uskan (2011)'ın belirttiğine göre, James (1890) dikkat, zihnin aynı anda beliren nesne ya da düşüncelerden birini açık ve net olarak sahiplenmesidir. Dikkatin odaklanma, konsantrasyon ve bilinçli olma durumuna dayanır. Bir şeye dikkatini vermek bazı şeylerden vazgeçmek olarak adlandırılabilir.

Dikkat becerisi genel olarak dikkat süresi ve dikkat seçiciliği olarak tanımlanan iki süreçten oluşmaktadır. Yaş artışına bağlı olarak dikkat süresi ve dikkat seçiciliği değişmektedir. Burada belirtilen dikkat süresi kişinin bir yere yöneldiği zaman olarak değerlendirilmektedir. Dikkatte odaklanılan şeyin değişmesi dikkatin dağılmasına sebep olmaktadır. Dikkat seçiciliği ise konsantre olunan uyarıcıyı algılama, temel ve belirgin niteliklerini belirleme işlemi olarak tanımlanabilir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2014).

2.2.1. Dikkatin Çeşitleri

Dikkat kavramının daha iyi anlaşılması için dikkat çeşitlerinin iyi bilinmesi oldukça önemlidir. Alanyazında dikkat çeşitleri şu şekilde sıralanmıştır;

2.2.1.1. Seçici dikkat:

Seçici dikkat kavramı bireyin ilgisiz uyarılara karşı tepkisiz kalırken, ilgili uyarılara karşı tepkide bulunmasını ifade etmektedir. Bu nedenle seçici dikkatin geliştirilmesi için sürekli dikkat gerektiren çalışmalar yapılırken dikkat dağıtan uyarıcıların kullanılması gerekmektedir.

Duyu organlarımız kendisine gelen her uyarıyı zihinsel süreçlerden geçirseydi bu duyuların hiçbiri zihin tarafından tam olarak anlamlandırılmazdı. Her organizma kendi ihtiyaç beklenti ve geçmiş deneyimlerine göre bu duyular arasından bazılarını seçerek işler, zihinsel süreçlerden geçirir. Bu seçimde zihnin üzerine en çok yoğunlaştığı duyum dikkatin odak noktasını oluşturur. Diğer uyarılar ise giderek azalan düzeyde bilinç tarafından fark edilmiştir. Yani uyarılar zihinde berraktan bulanığa doğru bir yapıda sıralanır. En berrak bir biçimde fark edilenler dikkatin odaklandığı uyarıyı en bulanık biçimde fark edilenler ise hiç farkında olunmayan uyarıyı temsil eder (Baymur, 1984).

2.2.1.2. Yoğunlaşmış dikkat:

Birden fazla uyarının bulunduğu bir ortamda bireyin dikkatini tek bir uyarıya vermesi yoğunlaşmış dikkat olarak tanımlanmaktadır. Dikkatin yoğunlaşması bir şeyin seçilip, sabit tutulması anlamına gelir. Dışarıdan zihnimize gelen uyarıların ilgi ve ihtiyaçlara göre ayıklanması odaklanmış (yoğunlaştırılmış) dikkatin göstergesi olarak kabul edilebilir. Yoğunlaştırılmış dikkati güçlendiren ya da zayıflatan çeşitli (çevresel ya da organizmadan kaynaklanan) faktörler vardır (Baddeley 1990; Pashler 1998).

2.2.1.3. Sürekli (sürdürülebilir) dikkat:

Belirli bir görevde dikkatin uzun süre devam ettirilmesine sürekli dikkat denir. Sürekli dikkatte bireyin belirli bir uyarana karşı dikkatini aralıksız olarak devam ettirmesi söz konusudur. Zihinden matematik işlemleri yapmak sürekli dikkate örnek gösterilebilir.

2.2.1.4. Bölünmüş dikkat:

Aynı anda birden fazla uyarana karşı dikkatini toplayabilme becerisidir. İnsan yaşamında bazen aynı anda birden fazla eylemin yapılması gerekmektedir. Bu durumda dikkatin bölünmesi zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bir öğrencinin bir yandan ders dinlerken, diğer yandan da not alması bölünmüş dikkate bir örnektir. Bölünmüş dikkat becerisi çocuklarda düşük olmakla beraber bölünmüş dikkatin geliştirilmesinde eğitim oldukça önemlidir.

Dikkatin birden fazla uyarıcıya yöneltilmesi bölünmüş dikkat olarak ifade edilmektedir. Dikkat anlayışında çevrede bulunan uyarıcılara dikkat edilen uyarıcı sayısının değil, organizmanın bilinçli bir şekilde bu uyarıcılardan ne kadarına dikkat ettiği önemli bir ayrımdır. Diğer bir deyişle bölünmüş dikkat, en az iki uyarıcıya bilinçli olarak dikkatini yöneltmesi gerekmektedir (Irak, 1999).

2.2.1.5. Değişken dikkat:

Dikkat bir iş üzerinde yoğunlaşmış iken dikkatin farklı bir işe doğru yönlendirilmesidir. Bu dikkat türünde bireyin yoğunlaştığı bir işi yaparken hedefinin aniden değişmesidir.

2.2.1.6. Dağınık dikkat:

Dağınık dikkat kavramı dikkatin belirli bir noktada tutulmaması, dikkatin belirli bir konu üzerinde yoğunlaşmaması anlamına gelmektedir. Kendini bir işe tam verememek de dağınık dikkat kavramı içerisinde değerlendirilmektedir. Dikkat dağınıklığının temelinde bireyin zihnini başka problemler ile meşgul etmesi yatmaktadır. Zihnin başka problemler ile meşgul olması dalgınlık olarak da nitelendirilmektedir. Dikkat dağınıklığına neden olan diğer unsurların başında fizyolojik yorgunluk, hayal kurma, bedensel rahatsızlıklar, çevrede bulunan olumsuz uyarılar, zihnin sakin olmaması, müzik, yatarak çalışma, düzensiz aile yaşamı, stres ve duygusal sorunların bulunması, olumsuz düşünceler, dış ortamdan gelen baskılar, zihnin

başka konularla meşgul olması, gereksiz ayrıntılara dalmak, motivasyon eksikliği, öğrenme yöntemlerini bilmemek, düzensiz ve amaçsız çalışma, konsantrasyon eşliğinin aşılamaması ve dikkat yoğunlaştırma becerisinin düşük olması gibi unsurlar gelmektedir (Polatoğlu, 2011).

2.2.2. Dikkati Etkileyen Bazı Faktörler

Dikkati olumlu ve olumsuz etkileyen içsel ve dışsal faktörlerden bazıları şunlardır:

- ❖ *Zihinsel Etmenler:* Bireyin zeka düzeyi, algı ve bellek süreçlerinin işleyişi
- ❖ *Hazırbulunmuşluk:* Bir öğrenme yaşantısı açısından öğrencinin duyuşsal özelliklerinin, bilişsel yeterliliklerinin ve devinsel becerilerinin uygunluk düzeyi
- ❖ Organizmanın içinde bulunduğu iç ve dış fiziksel uyaranlar: (iç fiziksel uyaranlar, beslenme ve uyku eksikliği, yorgunluk vb.; dış uyaranlar ise ısı, ışık, ses vb.)
- ❖ Aşırı ya da yetersiz güdülenme
- ❖ Geri besleme yetersizliği
- ❖ Amaç yoksunluğu ya da belirsizliği
- ❖ Başarısızlık endişesi
- ❖ Başarı hazzından yoksunluk
- ❖ Aşırı kaygı ve gerginlik
- ❖ Aşırı heyecan
- ❖ Organik problemler
- ❖ Yaşanılan psikolojik sarsılmalar (Aydın, 1999; Ulusoy ve ark, 2002).

2.2.3. Sporda Dikkat ve Önemi

Sporda seçici dikkatle ilişkili araştırmaların sayısı giderek artmaktadır. Performansta hedeflenen düzeye ulaşabilmek için sporcunun uyaranları kendisi için en gerekliden en gereksize doğru ayırıp seçici dikkatini en etkin bir biçimde kullanabilmelidir. İnsan, sürekli olarak içsel ve dışsal bilgi yüklenmesi halindedir ve sadece belli bir miktarını içselleştirebilir. Kısaca doğru uyaranların ayırt edilip işlenebilmesi için zihnin seçim yapmasına ihtiyaç vardır (Boutcher, 1992).

Sporda sahip olunan performansın en iyi şekilde sergilenebilmesinde sporcu ve antrenörler açısından dikkat ve karar verme stratejileri önemli rol oynayan iki unsurdur. Her iki beceride de bilgilerin hızlı biçimde işlenmesi söz konusudur. Bu nedenle dikkat ve karar verme stratejileri sportif becerilerin sergilenmesinde oldukça önemlidir (Çağlar ve Koruç, 2006).

Sporda başarı için uygun uyarana dikkati yönlendirme ve dikkat etmeyi sürdürme becerisi önemli bir etkidir. Sporunun dikkat ve konsantrasyon yeteneğini değerlendirilmelidir. Spor ve egzersiz psikolojisinde dikkat olgusunu daha iyi anlayabilmek için davranışsal, bilişsel ve biyolojik/ fizyolojik analiz düzeyleri kullanılmaktadır (Abernethy, 1993).

Tüm meslek alanlarında olduğu gibi sporda da en iyi performans için olmazsa olmaz özelliklerden biri dikkattir. Sporunun dikkati ortama ilişkin özelliklere ve ilgi alanlarına göre farklılık gösterir (Kumartaşlı ve Baştuğ 2010).

Sporda algılama, dikkat, düşünme ve zihinde canlandırma gibi bilişsel ve psikolojik fonksiyonlar bilinçli dikkat olarak adlandırılır. Dikkatin yoğunluğu ise bilinçte hareketlenmeyi sağlayan beceri olarak açıklanabilir. Bu şekilde algının belli bir bölümü bilincimize yönelmiş olur. Diğer uyaranlar ise zihin tarafından bilinçdışında bırakılır (Tavacıoğlu, 1999).

2.3. Zeka

Birçok araştırmaya konu olan zekanın nasıl bir yetenek olduğu hala tartışma konusudur. Zeka, insanoğlunun üzerinde en çok tartışıldığı, farklı alan uzmanlarınca farklı şekillerde tanımlanmış bir kavramdır. Zeka konusunda yapılan ilk yorumlar, zekanın doğuştan geldiğine ve kişinin belli bir zeka ile doğup tüm yaşamı boyunca aynı zeka kapasitesi ile yaşadığına yönelik iken bugün insan zekasının sınırları, artık neyin mümkün olabileceğinin araştırılmasıyla çizilmeye çalışılmaktadır. Yaşadığımız dönem içerisinde her yaş ve yetenek düzeyindeki bireyin zihinsel fonksiyonlarının geliştirilebileceği düşünülmektedir (Tarman, 1999).

Zeka, genel olarak ifade edilecek olduğunda bir zihinsel kapasite olarak tanımlanabilir. Bu zihinsel kapasite insanın herhangi bir beceri alanında da aynı düzeyde gözlemlenebilir. Zekanın çevre şartlarından belli düzeyde bağımsız olduğu ileri sürülse de, yapılan araştırmalar, çevresel koşulların zekayı belli ölçüde etkilediğini ortaya çıkarmıştır (Baymur, 1984).

Howard Gardner'a göre zekanın tanımı şöyledir: “İnsani bir zihinsel yetkinlik olan zeka; problem çözme becerisini, bireyin karşılaştığı gerçek yaşam problemlerini çözmesini, uygun koşullarda da etkili bir ürün yaratmasını, yeni sorunlarla baş edebilmesini, böylelikle yeni öğrenmeler için hazır olmasını anlatır ” (Gardner, 2004).

Zeka kişinin anlama ve öğrenme kapasitesi olarak ifade edilebilir. Zihinsel performansı gösterir, zeka kişinin okuması ve eğitimle kendini geliştirmesiyle oluşur (Vural, 2004).

Zeka ile ilgili yapılan araştırmalara göre;

1. Zekanın temeli kalıttır.
2. Bireyin çevre ile etkileşimi, onun gizil kapasitesini ortaya çıkarır.

3. Bireyin bu gizil kapasitesi onun çevre ile uyumunu geliştirir.
4. Çevre ile etkileşimi sayesinde bireyin kapasitesi değişir, gelişir.
5. Bireyin çevreyle etkileşimi onun zihinsel kapasitesinin de göstergesidir.
6. Bireyler zihinsel kapasiteleri ile birbirinden ayrılırlar (Özgüven, 1994).

Özetle Gardner zekayı, bireyin problem çözme kapasitesi, birçok kültür tarafından değer atfedilen bir şeyi yapabilme becerisi olarak açıklamıştır. Gardner bu noktada önemli olanın bireyin problem çözme gücü ve yapılan işin kültür içindeki değeri olduğunu ifade etmiştir. Eğitim bireylerin birbirinden farklı problem çözme kapasitesini geliştirmelerini destekleyecek biçimde dizayn edilmeli herkese en etkin biçimde fayda sağlamalıdır (Checkley, 2000).

2.3.1. Çoklu Zeka Kuramı

Çoklu zeka kuramı, insan zihninin çeşitli bölümlerinin fonksiyonlarını ve zekanın çevresindeki uyaranlara nasıl tepkide bulunduğunu, bu uyaranları nasıl yorumladığını açıklamaya çalışan bir teoridir. Bu kurama göre zeka tek boyutlu değil, çok boyutlu bir zihinsel kapasiteyi ifade eder. Bu kapasitenin oluşmasında genetik faktörler, kültürel çevre koşulları etkili rol oynamaktadır (Saban 2005).

Gardner; kuramını beyinle ve nöro-psikolojiyle ilgili araştırmalara dayandırmıştır. Bu nedenle Gardner'in kuramı büyük oranda kabul görmüştür. Kurama göre her bireyin zeka kapasitesi ayrıştırılabilir nitelikte çoklu bir yapı gösterir (Saban, 2003).

Zekanın birden çok göstergesi vardır ve her öğrencinin farklı zihinsel kapasitesine hitap edebilecek bir eğitim sistemi ile tüm öğrenciler başarıya ulaşabilir (Kagan ve Kagan, 1998).

1. Birey kendi zeka kapasitesini geliştirebilme yeteneğine sahiptir.
2. Zeka kendini geliştirirken aynı zamanda başkalarına da yansıtılabilir etkiye sahiptir.
3. Zeka insan beyninin ve zihinsel sisteminin birbiriyle etkileşimi sonucu ortaya çıkan çok yönlü yapıya sahiptir.
4. Zeka çok yönlü bir yapıya sahip olmasına rağmen bütüncül bir yapı gösterir.
5. Tüm insanlarda farklı zeka alanlarına ait kapasite farklı düzeylerde bulunur.
6. Her bir zeka alanına ilişkin kapasite istenilen düzeyde geliştirilebilir.
7. Zeka alanları arasında uyumlu bir bütünlük vardır.
8. Birey tüm zeka alanlarında gelişimini arttırabilir.

Çoklu Zeka Kuramına göre, zihnimizde bir tane bilgisayar değil birden fazla farklı bilgisayar vardır. Bunların her biri birbirinden bağımsız ve özerk çalışma sistemine sahiptir. Örneğin bireyin dil bilgisayarınız tam kapasite çalışırken, mantık bilgisayarımız vasat bir

kapasiteyle çalışabilir. Bireyin etkili bir görsel- uzamsal bilgisayarı olmasına karşılık, vasat düzeyde kişilerarası bilgisayarı veya zayıf bir bedensel kinestetik bilgisayarı olabilir. Bazı bireyler her şeyde başarılı olabilirlerken, bazıları da hiçbir şeyde başarılı olmayabilir. Kuramın iki temel dayanağına göre zeka; gerçek yaşamda herhangi bir problemi çözebilmek ve çözdükten sonra bu probleme dayalı bir ürün elde etmektir. Zeka aynı zamanda çoğul bir yapıya sahiptir. “Buna göre, her zeka alanı her biri ayırt edici bir sembolik sisteme ve bilgi işleme yöntemlerine sahiptir. Kuramın ayırt edici nitelikleri şu şekilde açıklanabilir” (Bümen, 2005).

Tablo 1. İnsan Zekasına Yönelik Eski ve Yeni Anlayışın Karşılaştırılması

Zekaya İlişkin Eski Anlayış	Zekaya İlişkin Yeni Anlayış
1.Zeka doğuştan kazanılır, sabittir asla dönüştürülemez ve geliştirilemez.	1.Kalıtımla gelen zeka kapasitesi geliştirilebilir ve dönüştürülebilir.
2.Zeka, niceliksel, ölçülebilir ve bir skorla ifade edilebilir.	2.Zeka, herhangi bir performansta, üründe/ problem çözme sürecinde sergilendiğinden sayısal olarak hesaplanamaz.
3.Zeka tekil bir yapıya sahiptir ve ölçülebilir.	3.Zeka çeşitli biçimlerde sergilenebilir.
4.Zeka, reel hayattan soyutlanabilir.	4.Zeka, gerçek yaşamdan ayrılamaz.
5.Zeka, bireyleri belli niteliklerine göre sınıflandırır, bireyin gelecekteki başarısını buna göre yordar.	5.Zeka, bireyin gizil kapasitesini keşfetmesini ve başarılı olmasını sağlayan farklı alternatifler sunar.

Kaynak: Saban, 2004

Çağdaş kuramcılara göre birey konuşma kapasitesi ile dünyaya gelir. Çevre ile etkileşimi arttıkça tüm sesleri tanır. Sözel zekanın, dile yönelik yapılan tüm etkinliklerle (okuyabilme yeteneği, düz yazı, şiir, rapor ve mektup yazabilme yeteneği, dinleyiciler önünde konuşma yapabilme yada bir arkadaşla sohbet edebilme vb.) gelişir (Morgan, 1996).

Çoklu Zeka Kuramı zekanın çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu, herkesin farklı çeşitli zeka alanlarında farklı düzeyde kapasiteye sahip olduğunu ileri sürer. Burada asıl amaç bireyin kapasitesini kalıplarla ifade etmek değil aksine bireyin farklılığını geliştirmesini sağlamaktır (Berman, 2002).

Çoklu Zeka Kuramının temelleri şu şekilde açıklanabilir (Armstrong, 1994);

1. Birey çeşitli zeka alanlarında farklı düzeylerden oluşan bütüncül bir kapasiteye sahiptir.
2. Birey farklı zeka alanlarındaki kapasitesini yeteri kadar geliştirebilir.
3. Zeka alanları arasında karmaşık e bütüncül bir ilişki ağı vardır.
4. Bireyin tüm alanlardaki kapasitesini geliştirebilmesinin birçok yolu vardır.

2.3.2. Çoklu Zeka Kuramına Göre Zeka Alanları

Zeka, bir ya da daha çok kültürel çevrede değeri olan bir ürün yaratma ya da problemi çözmeye kapasitesidir (Gardner, 1993). Bireyin zeka kapasitesi yine bireyin yetenekleri ile oluşur. Gardner Çoklu Zeka Kuramında zekayı dokuz kategoride açıklamıştır. Bunlar;

1. Sözel-Dilsel Zeka
2. Mantıksal-Matematiksel Zeka
3. Görsel-Uzamsal Zeka
4. Bedensel-Kinestetik Zeka
5. Müziksel-Ritmik Zeka
6. Kişisel-İçsel Zeka
7. Kişilerarası-Sosyal Zeka
8. Doğa Zekası
9. Varoluşçu Zeka (Demirel, 2005).

2.3.2.1. Sözel Zeka

Gardner'a göre, dil insan zekasının üstün bir örneğidir. Dil toplumsallaşma sürecinde çok büyük bir öneme sahiptir. Sözcüklerle düşünme yeteneğiyle insan hatırlar, analiz eder, problem çözer, geleceği planlar ve oluşturur. Yazarlık, ozanlık, avukatlık, çevirmenlik, gazetecilik, hukukçu, öğretmen, hatip, politikacı, editör, edebiyatçı, dilbilimci, çevirmen, oyun yazarı, komedyen gibi işlerde öne çıkar (Namlı, 2008).

Sözel – dilsel zekası yüksek olan bireylerin sözel becerileri, hitabeti oldukça iyidir. Hikaye ve kelime hafızaları güçlü; kelime hazineleri geniştir. Kelime oyunları yapmayı severler. Etkili iletişim becerilerine sahiptirler. Öğrenirken kitaplardan, teyplerden, yazılı materyallerden, tartışmalardan, konuşmalardan ve dinlenilecek materyallerden yararlanmayı severler. Farklı kelimeleri, sesleri ve ritimleri takip edip tekrar edebilirler. Bu zeka türü baskın olan bireyler, işiterek, konuşarak, okuyarak, tartışarak ve başkaları ile karşılıklı iletişime geçerek öğrenirler (Saban, 2004).

Dilin anlamsal, söz dizimsel ve ses bilimsel boyutları aracılığıyla birine bir şey hatırlatma, anlatma, açıklama ya da bir konu üzerinde konuşma gibi alanlarında oldukça güçlüdürler. Sözlü ya da yazılı kelimeleri etkili kullanma becerisine (hitabet, hatırlatma, açıklama yapma ve ötedil fonksiyonları) sahiptirler. Bu zeka alanı baskın bireyler genellikle avukat, spiker, şair, editör, yazar olarak çalışmaya yönelirler (Armstrong, 2003; Moran ve ark, 2006; Armstrong, 2009).

Dilsel zeka sözcükler zekasıdır. Bir dilin temel işlemlerini açıkça kullanabilmek demektir. Bu zeka çeşidi, önceki bilgilerle yeni bilgilerin birbirine bağlanmasında yardımcı olmaktadır. Dil zekası iletilen bilgilerin bireysel olarak algılanmasını sağlar. Okullarda bu zeka çeşidine çok önem verilir. Dil zekası, dil kullanımının farklı olarak üretilmesine yardımcı olur. Ayrıca dil kullanımının gelişimine de katkıda bulunur. Bazı kişiler başlangıçta, kelime ve kelime gruplarını oluşturmak için, görüntü, ses ve dokunmayı kullanırlar. Sonradan dilbilgisi gibi özellikleri gelişir. Sözcük dağarcıkları genişler. Son olarak sözcük dağarcıkları en üst noktaya ulaşır (Bellanca, 1997).

Bu zekanın özündeki kapasiteler şunlardır (Lazear, 2000);

- a. Düzeni ve sözcüklerin anlamını kavrayabilme
- b. Açıklama, öğretme ve öğrenme: Bir bilgiyi sözel ya da yazılı olarak bir başkasına açıklayabilmedir. Verilen bilgileri anlayabilme gücüdür.
- c. Mizaha dayalı anlatım.
- d. Hitabet, ikna ve güdüleme yeteneği.
- e. Hatırlama ve geri getirme yeteneği.
- f. Meta-linguistik analiz

2.3.2.2. Mantıksal Zeka

Mantıksal-matematiksel zeka, sayılar ve akıl yürütme soyut düşünme ve problem çözme ile ilişkili düşünceler arasındaki karmaşık ilişkileri anlayabilme kapasitesidir (Bümen, 2004).

Bu zeka alanı baskın olan bireyler, sayılarla işlem yapmaya hakimdirler ve iyi akıl yürütme becerisine sahiptirler. Akıl yürütme, sınıflandırma, deneme ve hesaplama aracılığıyla konuyu, yapıyı, ilişkileri daha kolay kavrayabilme becerisine sahiptirler. İstatistikçiler, bilim adamları, bilgisayar programcıları, matematikçiler bu zeka alanında tanımlanan meslekler arasında sayılabilir (Moran ve ark, 2006; Armstrong, 2009).

Bu zeka çeşidi sadece sayılarla ilgili değildir (Lazear, 2000);

- a. Soyut kavramları tanıma
- b. Tümevarımla akıl yürütme
- c. Tümdengelimle akıl yürütme
- d. Bağlantıları ve ilişkileri ayırabilme
- e. Karmaşık hesaplar yapabilme
- f. Bilimsel yöntemi kullanabilme becerisi

2.3.2.3. Görsel Zeka

Görsel zekaya sahip bireyler üç boyutlu bir nesnenin şekil ve görüntüsünü hayal edebilirler (Oral, 2001). Üç boyutlu düşünebilme becerisi bu zeka alanının en belirgin niteliğidir. Nesnelerin şekil, renk, biçim ve dokunuşunu zihin gözü ile görebilme ve bunları resim olarak somut bir yapıda ifade edebilme yeteneğidir (Başaran, 2004).

Bu zeka alanı baskın bireyler mimar, harita mühendisi, cerrah, mucit ve grafik tasarımcı olarak çalışmaya yönelirler (Armstrong, 2003; Moran ve ark, 2006; Armstrong, 2009).

Bu zeka alanına ait beceriler şöyle açıklanabilir (Lazear, 2000);

- a. Aktif imgeleme kapasitesi.
- b. Zihinde canlandırma becerisi.
- c. Yer bulma becerisi
- d. Grafik temsili
- e. Uzaydaki nesnelere arasındaki ilişkileri tanıyabilme kapasitesi
- f. İmajlarla zihinsel manevralar yapabilme becerisi
- g) Farklı açılardan objeler arasındaki benzerlik ve farklılıkları tanıyabilme becerisi.

2.3.2.4. Bedensel Zeka

Bedensel-Kinestetik zekası yüksek olan kişiler genellikle spor dallarıyla uğraşırlar. Vücutları oldukça hareketlidir. Nesnelere parçalayıp, ardından bu nesnelere bütünlemeyi severler. Hareket ederek öğrendikleri için genellikle dinleme, konuşma, dans, koşma ve dokunma yoluyla öğrenirler. Ayrıca, öğrenirken rol oynama, drama, tiyatro ve gibi etkinliklerden yararlanırlar. Fiziksel aktivitelerde denge, zarafet, maharet ve dakiklik gibi faaliyetlerle dikkat çekerler. Etrafında ki nesnelere dokunarak ve hareket ederek incelerler. Söylenenden daha çok yapılanı hatırlarlar. Organizasyon yapma özellikleri gelişmiştir. Bu zeka alanı baskın olan bireyler sporcu, dansçı, heykeltıraş, teknik direktör, koreograf, oyuncu, pandomim ustası, cerrahi gibi meslek alanlarında çalışmaya eğilimlidirler (Vural, 2004).

Bu zeka alanı vücut hareketlerini kontrol etmeyi ve yorumlamayı, fiziksel nesnelere manipüle etmeyi ve vücut ile zihin arasında bir uyum oluşturmayı sağlar. Bu zeka alanındaki bireyleri sadece atletik yapıya sahip olanlarla sınırlamak yanlış olur. Örneğin bir cerrahın açık kalp ameliyatı yaparken gösterdiği ince-motor beceriler bu zeka alanının gelişmişliğini gösterir. Ayrıca bu zeka alanını, koordinasyon, el çabukluğu, denge, güç, hız, esneklik ve dokunmatik hassasiyet gibi özellikleri de kapsar (Akamca ve Hamurcu, 2005).

Motor becerilerini kontrol eden ve bedensel hedeflerini başarılı bir biçimde sergileyen bireyler bedensel kinestetik zeka alanında tanımlanır.

Bu zeka alanı aslında beden ve zekanın birbirini tamamlayan birer parça olduğunun göstergesidir. Çünkü bedensel kinestetik zeka tüm vücut ve elleri kapsar. Bir cerrahın kalp ameliyatı yaparken gösterdiği ustalık, bir tamircinin tamir ederken el göz koordinasyonu, bir okçunun atışını yaparken sergilediği beceri bu zeka alanının en iyi örnekleridir.

Bu zeka alanına özgü davranış özellikleri şöyle sıralanabilir (Lazear, 2000);

- a. Vücut becerilerini kontrol edebilme.
- b. Önceden planlanmış bir dizi vücut hareketini sergileyebilme.
- c. Bedensel farkındalık.
- d. Zihin ve beden arasında güçlü bir ilişki ağı kurabilme.
- e. Pantomim yeteneği.
- f. Bedenin tümünü ustalıkla kontrol edebilme.

2.3.2.5. Müzikal Zeka

Müziğin bazı temel bileşenleri vardır. Bunlar melodi, ritim, tempo, gürlük, armoni, duyarlık, çalgı çalma, şarkı söyleme ve bestecilik olarak bilinir. Müzikal-Ritmik Zekası yüksek olan kişiler bu bileşenleri verimli kullanırlar. Bu zekası yüksek olan bireyler çevreden gelen seslere ve müzik aletlerine karşı ekstra duyarlıdır (Çuhadar, 2006).

Bu zeka türü gelişmiş bireyler, notalarını görmediği halde müziği, melodiyi tanır, enstrüman çalabilir, korolarda görev almaktan hoşlanır, tempo, ritim tutmayı sever, sese karşı duyarlılığı yüksektir, şarkıyı kolay bir biçimde öğrenebilir. Yaşamda müziği kullanabileceği fırsatları değerlendirir (Yavuz, 2001).

Bu zeka alanı baskın olan bireyler müzik parçasında akort, melodi, ses, ritim ve ses rengi konularında duyarlılığa sahiptir. Aynı zamanda müziğin yapısını değiştirme, ayırma, seslendirme, üretme becerisine sahiptirler. Bu bireyler piyanist, orkestra şefi, bestekar, şarkıcı ve müzik eleştirmeni olarak çalışmaya yönelirler (Moran ve ark, 2006; Armstrong, 2009).

Bu zeka alanının baskın becerileri şu şekilde açıklanabilir (Lazear, 2000);

- a. Müziğin ve ritmin yapısını önemseme.
- b. Zihninde müziğe ilişkin şemalar oluşturabilme.
- c. Sese duyarlık.
- d. Melodi, ritim ve sesleri tanıma, taklit edebilme.
- e. Ton ve ritmin farklı niteliklerini kullanabilme.

2.3.2.6. İçsel Zeka

Öze dönük zeka, kendini tanıma bilme ve kendini gerçekleştirme ile ilgili bir süreci anlatır. Öze dönük zekası güçlü olan birey, kendi davranışlarını yönetir ve bu davranışlarına güvenebilir. Bu zeka alanı baskın bireyler düşünmeyi, yanıtlamayı ve kendini değerlendirmeyi başarabilen bireylerdir (Bellanca, 1997).

Hem kendinin hem de insanların huy, potansiyel, zevk, yetene, hırs gibi özelliklerini kolay kavraması, iç dünyasına ilişkin deneyimlerini sembolize etmesi ve edindikleri ile diğerlerine yardım edebilme bu zeka alanına özgü davranışlardır (Armstrong, 2003). Bu zeka alanı güçlü bireyler kendi öğrenme sürecini planlama ve yönetme konusunda yardım edecek, başarı bekledikleri faaliyetleri daha iyi analiz ederler (Moran ve ark, 2006). Bu zeka alanı baskın bireyler ressam, terapist, din adamı, edebiyatçı olmaya meyillidirler (Armstrong, 2003; Moran ve ark, 2006; Armstrong, 2009).

Bu zeka alanına özgü beceriler şöyle açıklanabilir (Lazear, 2000);

- a. Güçlü konsantrasyon becerisi
- b. Detayları düşünme becerisi.
- c. Üst bilişsel düşünme
- d. Farklı duyguları kolay fark edebilme.
- e. Bir şeyin özünü tanıma ve ona değer atfetme.
- f. Yüksek kapasiteli düşünme ve akıl yürütme becerisi.

2.3.2.7. Kişilerarası Zeka

Kişiler arası ilişkiler, insanların psikolojik durumlarını anlama ve davranışlarını yorumlama becerisine sahip olan bireyler, kişiler arası zeka düzeyi yüksek kişilerdir. Bireyin sosyal zekasının güçlü olması işbirlikli öğrenme becerisi bakımından önem taşır. Çünkü sosyal zeka, bireyin grupta işbirliği ve ekip ruhunun güçlenmesine katkı yapar (Erman, 2003).

Bireylerin özelliklerini tanıma ve onlara rehberlik yapabilme bu zeka alanına özgü beceriler arasında sayılabilir. İnsanların duygularını, isteklerini, niyetlerini ve ruh hallerini algılayıp bunlar üzerinde analiz yapabilme becerisi dikkat çeker. Yüz ifadesi, ses ve mimik konusundaki duyarlılıkları yüksektir. Birçok insanda farklı olan bu özellikleri ayırma konusunda ustalık. Nolen (2003), bu zeka alanında baskın olan bireylerin işbirlikli öğrenme, gözlem ve yaşayarak öğrenmeye daha fazla yöneldiklerini ifade etmiştir. Bu zeka alanı baskın bireyler öğretmen, yönetici, politikacı, sosyal hizmet uzmanı gibi meslekleri daha çok tercih ederler (Armstrong, 2003; 2009).

Gelişmiş sosyal zeka işbirliği duygularını güçlü kılar. Bu zekaya özgü davranış özellikleri şöyle açıklanabilir (Lazear, 2000);

- a. Kişilerarası sözlü ya da sözsüz iletişim kurmada ustalık.
- b. Karşısındaki kişinin ruh halinin analiz edebilme.
- c. Gelişmiş işbirliği becerisi.
- d. Empati kurabilme.
- f. Grupta sinerji yaratabilme.

2.3.2.8. Doğacı Zeka

Doğacı zeka çoklu zeka kuramına 1995'te eklenmiş sekizinci zeka alanıdır. Doğayı tanıma, araştırma konularına ilgi duyma, canlıların ortaya çıkışları ve gelişimi ile ilgili düşünme konusunda merak duyma gibi beceriler bu zeka alanına özgü beceriler olarak sayılabilir.

Sınırlı doğal kaynaklarla, sınırsız insan istekleri arasındaki dengenin kurulması, doğanın dilinin anlaşılması ve ortaya çıkabilecek sorunlarda çözüm yollarının geliştirilmesi doğacı zekanın kullanımını olarak tanımlanabilir (Demiral, 2006).

Doğa zekasına sahip olan bireyler çevreye uyum sağlama ve hayatlarını sürdürme yeteneklerine sahiptir. Doğa zekası, doğayı gözlemleme, nesnelere tanımlayıp sınırlandırma ve doğa olaylarını anlamayı içermektedir.

Doğa zekasına sahip olanlar, doğayla baş başa iken veya açık havada düşünürler. Açık havada bulunmayı, ayırıp sınıflandırma yapmayı, desenlerin farkına varmayı severler. Parka veya açık havada yürüyüşe çıkmaya, bitki yetiştirmeye, hayvan beslemeye, hayvanat bahçesini veya ormanları ziyaret etmeye gereksinim duyarlar. Bilim adamları, denizciler, astronotlar, biyologlar, çevreciler, manzara ressamlarının bu zeka alanı yüksektir (Gardner, 1993).

Bu zeka alanı baskın bireyler doğaya ve çevreye, doğal olaylarına anlamaya ve açıklamaya karşı oldukça duyarlıdır (Green ve ark, 2005)

Bu zeka alanına özgü davranış özellikleri şöyle sıralanabilir (Lazear, 2000);

- a. Doğayla bütünlük kurabilme.
- b. Doğal bitki örtüsüne duyarlı olabilme.
- c. Canlılara yönelik merak ve koruma duygusu.
- d. Doğaya ilişkin duyarlılık farkındalık.
- e. Doğada yaşayan canlıları tanıyabilme, sınıflayabilme.
- f. Hayvan besleme, bitki yetiştirme eğilimi.

2.3.2.9. Varoluşçu Zeka

Varoluşçu zeka, yaşama ilişkin gerçeğin ne olduğuna yönelik düşünme, ahlaki değerleri sorgulama gibi davranışlar bu zeka alanına özgüdür. Yaşam, ahlak vb. konular üzerine ustaca ve derince düşünebilen herkes tarafından geliştirilebilecek bir zeka alanı olarak açıklanabilir (Gardner, 1999). Bu zeka alanında bilgidен öte sorgulama yaşamın öğeleri ile ilgili gelişmiş düşünme becerisi dikkat çeker (Moran ve ark, 2006).

Bu zeka alanı baskın olanlar filozof, dini lider, devlet yöneticisi olmaya eğilimlidirler (Gardner, 2006).

Gardner çoklu zeka kuramını ilk olarak sekiz zeka alanı ile açıklamıştır. Ancak daha sonra Varoluşçu zeka alanı da dokuzuncu zeka alanı olarak tanımlanmıştır. Bu zeka alanına sahip bireyler daha çok yaşam, var olmak, ölüm, ölümden sonraki hayat, kader gibi kavramlar üzerine odaklanmışlardır. Yaşamın bilinmeyenlerini merak duyarlar. Açıklaması zor olan konular daha çok ilgilerini çeker. Kendilerince bu konularda çıkarımlar yaparlar. Varoluşçu zekaya sahip bireyler daha çok din adamı, filozof, sosyolog, astronomi gibi meslek alanlarını seçerler. Gardner aynı zamanda yeni zeka türlerinin de olabileceğini ileri sürmüştür (Armstrong, 1994).

2.4. Performans

Performans, farklı süreçlere göre farklı anlamlar taşıyabilir ve aynı zamanda çok boyutludur. Performansa etki eden birçok faktör vardır. Her tanım, bir kısım içeriği dışarıda bırakabileceğinden, performansın tek bir tanımını da yapmak güçtür. Performans için yapılmış çeşitli tanımlardan bazıları şunlardır (Yılmaz ve Ünsar, 2007).

Performans; amaçlı ve planlanmış birçok etkinlik sonucunda elde edilen nitel veya nicel olarak belirtilen bir kavramdır (Williams, 1998).

Performans; önceden belirlenen ölçütleri karşılayacak biçimde, görevin yerine getirilmesi ve hedefin gerçekleştirilmesi yönünde ortaya konan mal, hizmet ve düşüncedir (Helvacı, 2002).

İnsan fiziksel ve fizyolojik bir varlık olmasının yanında, psikolojik, sosyolojik ve kültürel özelliklere sahip olan bir canlıdır. Bu sebeple spor esnasında sporcunun zihinsel ve duygusal olarak bulunduğu durum, performansı ile yakından ilişkilidir. Sporda performans, sporcunun aktivite sırasındaki fizyolojik, biyomekanik ve psikolojik verimi olarak tanımlanmaktadır. Üstün performansla ulaşmak ise sporcunun psikolojik ve fizyolojik yetilerinin geliştirilmesine ve amaca uygun bir biçimde belirli düzeye yükseltilmesine bağlıdır (Konter, 2003).

Sportif performans, bir aktivitenin yerine getirilmesi için ortaya koyulan çabaların bütünü şeklinde tanımlanabilir. Sportif performans tüm olumlu faktörlerin yanında ve tüm olumsuz

faktörlere rağmen gerçekleşen, sporcunun performans üretebilme becerisi, üretim kalitesi ve kapasitesi olarak kabul edilebilir (Bayraktar ve Kurtoğlu, 2004).

2.4.1. Performansı Etkileyen Bazı Faktörler

Performansı etkileyen faktörler;

Cinsiyet; Tüm sportif yarışmalar kadın ve erkekler için ayrı ayrı düzenlenmektedir. Kadın ve erkeğin birbiriyle yarışmıyor olmasının en büyük sebebi cinsiyetin sportif performans üzerine olan etkisidir (Bayraktar ve Kurtoğlu, 2004).

Fiziksel olarak vücut kompozisyonundan, kas kütlesine, hormonal düzen ve seyirden, oksijen tüketimine kadar cinsiyetler arası ciddi farklar mevcuttur (Korhonen ve ark, 2003).

Kinantropometrik özellikler; farklı branşlarda yarışan sporcuların, birbirinden farklı vücut ağırlığı, boy, kas kitlesi, yağsız vücut kitlesi, yağ yüzdesine ve hatta vücut proporsiyonuna sahip olduğu ve bunun yanında vücut kompozisyonunun performansla ilişkili olduğu bilinmektedir (Strudwick ve ark, 2002; Leone ve ark, 2002).

Genetik; genetik unsurlar, kas tipi dağılımını, refleks kapasiteni, kas-iskelet sistemi yapısını, akciğer kapasitesini, metabolik etkinliği ve enerjisini verimli kullanabilmeyi etkiler. Göğüs genişliği, enerji kullanımı için kas enzim aktivitesi, akciğerlerde hava sirkülasyonu, reaksiyon zamanı, kan basıncı, kasılma hızı, denge, kastaki gram başına düşen mitokondri miktarı, aneorobik dayanıklılık gibi bazı özellikler orta ve az düzeyde genetik faktör etkisindeyken; boy, kol uzunluğu, kas büyüklüğü, kas lif yapısı, kalp büyüklüğü, akciğer büyüklük ve hacmi, dinlenme kalp hızı, kas gücü, kas dayanıklılığı, eklem esnekliği, aerobik dayanıklılık gibi özellikler yüksek oranda genetik özelliklerden etkilenmektedir.(Lee ve Lindpaintner, 1993; Montgomery ve ark, 1997)

İklim ve çevre şartları; gün içerisinde açık havada yapılan çalışmalarda ve müsabakalarda, performans güneş ışınlarından etkilenmektedir. Yapay ve doğal ultraviyole ışımının sportif performans üzerine etkisi karmaşık olmakla birlikte ışığın nitelik ve niceliğine bağlıdır. Ultraviyole etkinliğini termoregülasyondan, gaz alışverişinin artmasına, periferik damar adaptasyonundan artan alkalozaya kadar birçok mekanizma belirlemektedir (Prokop, 1983).

Antrenman yaşı yıllar süren özel antrenman programları enerji sistemleri kullanımı tercihi, metabolizma ve kas performansına ait tüm kriterler üzerinde olumlu etki ederek branşa bağlı değişik performans verilerinin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Prokop, 1983).

Antrenman programlaması; kuvvet, dayanıklılık, sürat ile bunların kombinasyonları üzerine yapılan özel antrenman programları sportif performansı ve atletik başarıyı etkilemektedir (Sevim, 2002).

Sezon planlaması; antrenman ve sezon planlaması, mültidisipliner bir düzen içinde tıp doktorları, spor bilimleri uğraşanları, beslenme uzmanları ve antrenörlerle birlikte düzenlenmelidir. Planlama, müsabakada en üst performans sağlamak üzere, tüm faktörler üzerine olumlu etkiler oluşturacak şekilde programlanmalıdır (Dündar, 1994).

Branşa özel çalışma modellemesi; antrenman şekli ve antrenman içinde uygulanan modellerin performans üzerine etkilerinin önemi yüksek olduğundan, bilim insanlarının önerisi, fiziksel performansa yönelik çalışmaların branşa özgü sportif hareketlerin modelinde olması yönündedir (Pavol ve Grabiner, 2000).

Cinsel aktivasyon; Cinsel aktivitenin performans üzerine etkisi değerlendirilirken salt cinsel ilişkinin yarattığı etkiden çok, ikincil etkenlere bağlı oluşabilecek zorlanmalara dikkat etmek gerekir. Cinsel aktivasyon nedeniyle günlük ritmin bozulması uyku süresi ve düzenindeki bozukluklar, ortam gereği nikotin, alkol ve keyif verici madde kullanımı, ilişkiden sonra partner ile ortaya çıkabilecek tartışma ve kavga, ilişkinin ahlaka ve yasaya aykırı olduğu durumların getireceği huzursuzluklar sportif performansı olumsuz etkilemektedir (Bayraktar ve Kurtoğlu, 2004, Prokop, 1983).

2.4.2. Performans ve Uygunluk

Kişinin enerjiyi kullanma kapasitesi, kas kuvveti ve dayanıklılığı, sinir-kas fonksiyonu ve kişinin motivasyonu ve taktiklerinin oluşturduğu psikolojik faktörlerle belirlenir. Buna göre;

- * Psikolojik uygunluk
- * Fiziksel ölçümler olarak yer alır
- * Sağlık ve fizyolojik fonksiyonlar
- * Vücut mekaniği veya becerilerinde yeterli performans

Morehouse ve Miller ise fiziksel uygunluğu üç başlıkta ele almıştır.

Anatomik Uygunluk; kişinin elindeki işini yapmak için vücudunun parça ve organlarının tam olması halidir.

Fizyolojik Uygunluk; Kas kuvvetine ve dayanıklılığına sahip olma, hareketleri ustalıkla yapabilme ve en kısa sürede toparlanma halidir.

Psikolojik Uygunluk; Kişinin görevini yaparken duygusal dayanıklılığı, eğitilebilme yeteneği, hevesi, zeka düzeyi ve etkili olma çabalarının bulunmasıdır.

Günümüz beden eğitimi ve spor literatürü içinde fiziksel uygunluk fizyolojik faaliyetler, antropometrik yapı ve fiziksel hareket faaliyetleri olarak listeleyebiliriz

Fizyolojik Faaliyetler:

- * Sinir sistemi ve çalışması
- * Dolaşım sistemi ve kas çalışması
- * Solunum sistemi ve çalışması
- * Kalbin çalışması
- * Sindirim sistemi ve çalışması kas ve hareket sistemi çalışması
- * Salgı sistemi çalışması ve genel sağlık

Antropometrik yapı:

- * Postür
- * Kemik kas ilişkisi
- * Vücut yağ oranı
- * Boy ağırlık ilişkisi
- * Vücut yapısı
- * Yumuşaklık ve esneklik

Fiziksel Hareket Faaliyetleri:

- * Dikkat
- * Kuvvet
- * Çeviklik
- * Denge
- * Dayanıklılık
- * Hız, sürat (Zorba, 2000).

2.5. Sporda Dikkat ve Zeka Türünün Performansa Etkisi

İnsanın kendini aşması çabası olan sporda sporcunun amacı performansını her zaman bir öncekinden daha iyi bir şekilde sergileyebilmektir. Spor bilimlerinde performans artışına yönelik yapılan çalışmalar performansta daha az hata, daha çok verim prensibine göre performansın sergilenmesini hedeflemektedir (Thompson ve ark. 2008). Bu çerçevede sporcular ve antrenörler performansı artıracak tüm unsurları özel antrenman programlarıyla geliştirmeye çalışırlar. Dikkat de çalışılan bu unsurlardan önemli bir tanesidir. Dikkat, özellikle çok fazla bilginin hızlı bir şekilde işlenmesinin gerekli olduğu spor branşlarında performans konusunda çok daha fazla belirleyici rol oynamaktadır. Sporcunun dikkatini nasıl

yoğunlaştırılacağını bilmesi, maksimum performans sergilemesi için gerekli temel becerilerdendir (Martens, 1987). Bu durumda sporda dikkat, iyi performansın göstergelerinden biri olarak kabul edilir. Özellikle okçuluk gibi branşlarda sporcunun dikkatini verilen süre içerisinde hedefe odaklaması ve atışını yapması gerektiği düşünüldüğünde performansta dikkatin belirleyici rolü daha iyi anlaşılacaktır. Tüm bunların yanı sıra okçulukta sporcunun sadece dikkatini toplaması değil aynı zamanda dikkatini dağıtan faktörleri kontrol ederek dikkatini sürdürmesi de performansta önemli bir etkiye sahiptir

Spor da performansı başarılı bir şekilde sergilemek için sporcuların amaçları doğrultusunda ilgisi olmayan uyaranları göz ardı ederken ilgili uyaranlara konsantre olmalıdır. Sporcunun karşılaşma öncesi ve esnasında oluşan stres, psikolojik baskılara rağmen konsantre durumunu müsabaka boyunca devamını sağladığı sürece başarısını arttıracaktır.

Dikkatin mükemmel bir biçimde sergilenebilmesinde doğru kas gruplarının uyumlu bir biçimde fonksiyonlarını yerine getirebilmeleri gerekmektedir. Uygun kaslara gelen uyarıların bir birini mükemmel bir biçimde takip edip dengeleyebilmesi sonucunda kontrol sağlanır ve performans sergilenir. Bu noktada sporcu dikkatini toplayıp sürdürdüğü oranda verimli ve başarılıdır. Ayrıca organize bir sistem olan insan vücudunu etkileyen pozitif geri bildirimlerle negatif geri bildirimlerin birbirlerini en üst verimlilik düzeyinde dengelemeleri gerekmektedir. Bunun yanı sıra atış yapan okçunun ellerinin bazen titremesinin de bazı kasların pozitif ve negatif geri bildirimlerinin farklı nedenlerden dolayı uyum ve kontrolündeki aksaklıklardan kaynaklanmaktadır. Çeşitli yöntemler uygulanmasına rağmen, spor bilimcilerin yapmaya çalıştıkları da bunu etkileyen faktörlerden olumlularını geliştirmek, olumsuzlarını da yok etmek veya problemlerini gidermektedir. Örneğin: Ok atan bir sporcunun yay tutan eli, M. Biceps Bracialis'le M. Triceps Bracialis kaslarının kontrollü olarak, birbirlerinin uyaranlarını en uygun şekilde nötrülemeleriyle mümkün olmaktadır. Yani, her birine gelen uyarıların inhibe edici ve eksite edici olanları, birbirlerini dengeleyerek ve birbirlerinden haberdar olarak oluşturdukları geri bildirimlerin en mükemmel bir şekilde uyumu ile mümkün olabilmektedir. Bu şekilde, yayı tutan kolun minimal titremesiyle; başarılı bir atış gerçekleştirilebilir (Kaya 1999).

İnsanın tüm aktivitelerinde olduğu gibi sporun da hem öğrenilmesinde hem de performans olarak sergilenmesinde bireyin nitelikleri belirleyici role sahiptir. Bireyin spor branşının gerektirdiği niteliklere büyük oranda sahip olması onun sergilediği performansın da aynı düzeyde yüksek olmasını sağlamaktadır. Çoklu zeka kuramına göre her sporcuda onun sporcusu olmasını sağlayan bedensel kinestetik zeka alanı özellikleri baskın zeka alanı özellikleri olarak gözlemlenirken aynı zamanda branşına ait temel özelliklerin gerektirdiği farklı zeka alanlarına özgü baskın niteliklerde ön plana çıkabilmektedir. Örneğin bir okçu hem bedensel

kinestetik zeka alanı özelliklerini baskın olarak gösterirken aynı zamanda görsel uzamsal zeka özelliklerini de baskın olarak taşıyabilmektedir. Okçunun hedefi vurabilmesindeki önemli unsurlardan biri de onun şekil zemin ilişkisini iyi kavrayabilmesi yani mekan algısının iyi olması ile ilişkilidir.

Bütün bunların ışığında dikkat ve zeka türleri performansla doğrudan ilişkili olup dikkat ve uygun zeka türlerinin geliştirilmesi durumunda performansın da bununla doğru orantılı olarak artması pek muhtemeldir.

3. GEREÇ ve YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Nicel araştırma deseninde tarama türünde kurgulanan mevcut araştırma, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlayan ilişkisel tarama modeli özelliklerini taşıyan bir çalışmadır. Bu tür çalışmalarda sebep-sonuç ilişkilerine dair kesin çıkarımlarda bulunulması mümkün olmasa da olası sebep sonuç ilişkileri ile ilgili yararlı çıkarımlar yapılabilmektedir (Karasar, 2009). Bu çalışma okçuların dikkat ve performans düzeyleri ile zeka türleri arasındaki ilişkileri betimlenmesi bakımından ilişkisel tarama modeli özelliklerini taşımaktadır. Araştırmada söz konusu değişkenler cinsiyet, yaş, yaşanılan yer, yarışma kategorisi, milli sporcu olma durumu, algılanan aile, algılanan antrenör desteği, algılanan sosyal hayat, algılanan beden imgesi ve algılanan okul başarısı değişkenlerine göre incelendiği için karşılaştırmalı ilişkisel tarama modeli özelliklerini de göstermektedir.

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışma örnekleminin belirlenmesinde gelişigüzel örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu tür örneklemede araştırmacının saptanan örneklem büyüklüğüne göre herhangi bir şekilde evrenin bir parçasını seçmesi söz konusudur (Arlı ve Nazik, 2001).

Çalışma grubu Türkiye Okçuluk Şampiyonasına katılan 14-20 yaş aralığındaki toplam 3045 yarışmacı arasından gelişigüzel örnekleme yöntemiyle, kayıp veriler de dikkate alınarak seçilen 400 gönüllüden oluşmuştur. Veriler değerlendirmeye dahil edilen 347 sporcudan oluşmaktadır. Çalışmanın örneklemini hesaplanırken (evreni bilinen örneklem olduğu için) $n=(Nt^2.p.q)/(d^2.(N-1)+t^2.p.q)$ formülü kullanılmıştır. Yapılan bu hesaplamada araştırmanın örneklemini; $n=(3045.1,96^2.50.50)/(5^2.(3045-1)+1.96^2.50.50)=341$ olarak bulunmuştur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma sürecinde verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Burdon Dikkat Testi ve Çoklu Zeka Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçme araçlarına ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur;

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada çalışmaya katılan sporcuların kişisel bilgilerini toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır (Ek 1.).

3.3.2. Çoklu Zeka Ölçeği

Araştırmada Mc Clellan ve Conti (2008) tarafından geliştirilen, Babacan ve Dilci (2012) tarafından Türkçe 'ye uyarlanan Çoklu Zeka Ölçeği kullanılmıştır (Ek 2.). ÇZÖ' nün dilsel eş değerlik çalışması için İngilizce ve Türkçe formlar 130 öğrenciye uygulanmıştır. İki uygulamadan elde edilen veriler arasındaki korelasyon katsayısı toplam puanda 0.68-0.80 aralığında ($p < .05$) olarak bulunmuştur. Ölçeğin dokuz alt boyutunun tek tek iç tutarlılık (Cronbach Alpha) analizleri incelendiğinde Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları bedensel zeka alt boyutu için .85; varoluşçu zeka alt boyutu için .85; kişilerarası zeka alt boyutu için .78; içsel zeka alt boyutu için .84; mantıksal zeka alt boyutu için .75; müziksel zeka alt boyutu için .74; doğacı zeka alt boyutu için .73; sözel zeka alt boyutu için .84; görsel zeka alt boyutu için ise .86 olarak bulunmuştur.

Ölçek, Gardner'ın ele almış olduğu dokuz zeka alanını (Sözel Zeka, Mantıksal Zeka, Bedensel Zeka, Müziksel Zeka, Görsel Zeka, Kişilerarası Zeka, İçsel Zeka, Doğacı Zeka ve Varoluşçu Zeka) kapsayan 27 maddeden oluşan kendi bildirimli bir soru formudur. Ölçek, öğrencilerin hangi zeka alanında baskın olduklarını saptamak amacıyla hazırlanmıştır. Ölçekte var olan 27 madde üç bölüme ayrılarak her bir bölümdeki dokuz madde bir zeka alanını temsil etmektedir. Öğrencilerden kendilerine en yakın olarak gördükleri ifadeden en uzak olana doğru bir sıralama yapmaları istenmektedir. Öğrenciler, kendilerine en yakın hissettikleri ifadenin yanına 1 puan; en uzak olduğunu düşündükleri ifadenin yanına ise 9 puan yazacaklardır. Öğrencilerin ölçekten elde ettikleri puan doğrultusunda hangi zeka alanına daha eğilimli oldukları belirlenmesi amaçlanmaktadır. Öğrencilerin en çok hangi zeka alanına eğilimli olduğu, zeka alanını temsil eden maddelere verdikleri en düşük puan toplamının belirlenmesiyle ortaya çıkmaktadır. Ölçeğin her bir alt boyutundan elde edilebilecek olan en düşük puan 3; en yüksek puan ise 27'dir.

Ölçeğin alt boyutlarını oluşturan maddeler aşağıda belirtilmiştir;

1-10-19. Madde: Bedensel zeka, 2-11-20. Madde: Varoluşçu zeka, 3-12-21. Madde: Kişilerarası zeka, 4-13-22. Madde: İçsel zeka, 5-14-23. Madde: Mantıksal zeka, 6-15-24. Madde: Müziksel zeka, 7-16-25. Madde: Doğacı zeka, 8-17-26. Madde: Sözel zeka, 9-18-27. Madde: Görsel zeka.

3.3.3. Dikkat Testi Ölçeği

Dikkat düzeylerinin tespit edilmesinde Burdon Dikkat Testi (BDT) kullanılmıştır (Ek 5.). Benjamin Burdon (1955) tarafından geliştirilmiş olan ölçek; karışık harfler arasında belli harfleri bulup işaretleme şeklinde uygulanmaktadır. Bu harfler sayfa üzerinde belirli bir sıra ile dizilmiş olup, her sayfada toplam 660 harf yer almaktadır. Deneme amaçlı olarak hazırlanan bir sayfada 31 tane “a” harfi, 29 tane “g” harfi, 30 tane “b” harfi ve 29 tane “d” harfi yer almaktadır. Testte araştırmaya katılan bireylere her bölüm için 5 dakika süre verilmektedir. Araştırmaya katılan bireylere bu süre içerisinde önlerinde bulunan sayfada yer alan a, b, d ve g harflerinin altlarını kurşun kalem ile çizmeleri ve bir satırı gözden geçirirken sadece bir harfi işaretlememeleri gerektiği söylenir. Ancak katılımcılar sayfada yer alan a, b, d ve g harflerinin tümünün altını çizmek zorundadırlar. Bu durum katılımcılara test öncesinde hatırlatılmaktadır. Test tamamlandıktan sonra çizgiler sayılarak testin değerlendirilmesi yapılmaktadır. Testin değerlendirilmesinde katılımcıların verdikleri doğru cevaplar dikkate alınmakta olup, verilen her bir doğru cevap bir puan olarak kaydedilmektedir. Testi cevaplarken kullanılan süre ve doğru cevap sayısı bireyin puanını oluşturur.

Karaduman (2004) tarafından yapılan araştırmada Burdon Dikkat Testi'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması korelasyon katsayısı .78 olarak bulunmuştur.

3.4. Veri Toplama ve Analiz

Bu bölümde verilerin toplanması ve analiz edilmesine yer verilmiştir.

3.4.1. Verilerin Toplanması

Okçuların antrenörlerinden yarışma öncesinde uygulama için daha önceden randevu alınmış ve antrenör aracılıklarıyla okçulara anketler hakkında uygulamalı olarak bilgi verilmiştir. Uygulamaların tamamı yarışma esnasında ve okçuluk spor tesislerinde gönüllü okçularla yapılmıştır. Uygulamalarda okçulara araştırma anketleri dağıtılmıştır. Katılımcılardan kimlik bilgileri istenmemiş, sadece gönüllü olur formu doldurmaları söylenmiştir. Sonraki aşamada ise doldurulan anketler ön incelemeden geçirilmiş ve bunlardan gelişigüzel doldurulmuş olduğu, çeşitli madde veya bölümlerin boş bırakıldığı gözlemlenen anketler değerlendirilme dışı bırakılmış ve analizlere dâhil edilmemiştir.

3.4.2. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde okçuların zeka türü, dikkat ve performansına ilişkin analizleri belirlemek için betimleyici istatistiklerden yararlanılmıştır. Dikkat testi ve performans düzeyleri ile zeka türleri ve alt boyutlarını cinsiyet, yaş, yaşadığı yer, yarışma kategorisi, milli sporcu olma durumu, aile ve antrenör desteği, sosyal hayatı, dış görünümü ve okul başarısı değişkenlerine göre oluşan gruplar arasındaki farklılıkların incelenmesi için ikili gruplarda t-testi, ikiden fazla olan gruplarda tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Zeka türü, dikkat ve okçuların performansı arasındaki ilişkinin analiz edilmesi için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon yöntemleri kullanılmıştır. Zeka türünün dikkat ve performans düzeyini belirlemek için ise regresyon analizi istatistiki tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde SPSS 22.00 istatistik paket programı kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırmada okçuların zeka türü, dikkat ve performanslarına ilişkin betimleyici istatistikler belirlenmiş, analiz sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Okçuların Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikleri

Değişkenler	N	Min	Max	X	SS
Dikkat	347	120	300	242,08	34,35
Performans	347	206	702	572,77	86,37
Bedensel Zeka	347	2,33	21,00	8,62	4,27
Varoluşçu Zeka	347	2,33	21,00	9,42	4,28
Kişilerarası Zeka	347	2,33	21,00	9,32	4,32
İçsel Zeka	347	2,33	21,00	8,74	4,32
Mantıksal Zeka	347	2,33	21,00	9,36	4,66
Müziksel Zeka	347	2,33	21,00	10,87	4,67
Doğacı Zeka	347	2,33	21,00	10,81	4,46
Sözel Zeka	347	2,33	21,00	13,12	4,78
Görsel Zeka	346	2,33	21,00	11,09	4,79

($p < 0.05$)

Tablo 2 incelendiğinde okçuların zeka türünün alt boyutlarına ilişkin aritmetik ortalamının, en düşük (8,62) “bedensel zeka” boyutunda, en yüksek (13,12) “sözel zeka” boyutunda gerçekleştiği görülmektedir. Ayrıca dikkat ve performansın aritmetik ortalaması ayrı ayrı incelendiğinde dikkatin aritmetik ortalamasının (242,08), performansın aritmetik ortalamasının ise (572,77) olduğu görülmektedir.

Zeka türü, dikkat ve okçuların performansı arasındaki korelasyon analizi sonuçları belirlenmiş, analiz sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Zeka Türü, Dikkat ve Okçuların Performansı Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

		Dikkat	Performans	Bedensel Zeka	Varoluşçu Zeka	Kişilerarası Zeka	İşsel Zeka	Mantıksal Zeka	Müziksel Zeka	Doğacı Zeka	Sözel Zeka	Görsel Zeka
Dikkat	r	1	,207**	,010	,015	,022	,064	,111*	-,046	-,146**	-,093	-,103
	p		,000	,851	,782	,688	,232	,038	,398	,007	,082	,056
	n	347	347	347	347	347	347	347	347	347	347	346
Performans	r	,207**	1	,115*	,106*	,007	,069	-,052	-,013	-,112*	,100	,049
	p	,000		,032	,048	,890	,202	,338	,814	,038	,062	,367
	n	347	347	347	347	347	347	347	347	347	347	346
Bedensel Zeka	r	,010	,115*	1	,390	,406	,253	,130	,148	,235	,062	,174
	p	,851	,032		,000	,000	,000	,015	,006	,000	,248	,001
	n	347	347	347	347	347	347	347	347	347	347	346
Varoluşçu Zeka	r	,015	,106*	,390	1	,469	,472	,315	,218	,360	,098	,275
	p	,782	,048	,000		,000	,000	,000	,000	,000	,067	,000
	n	347	347	347	347	347	347	347	347	347	347	346
Kişilerarası Zeka	r	,022	,007	,406	,469	1	,485	,458	,223	,318	-,159	,165
	p	,688	,890	,000	,000		,000	,000	,000	,000	,003	,002
	n	347	347	347	347	347	347	347	347	347	347	346
İşsel Zeka	r	,064	,069	,253	,472	,485	1	,645	,382	,401	-,142	,234
	p	,232	,202	,000	,000	,000		,000	,000	,000	,008	,000
	n	347	347	347	347	347	347	347	347	347	347	346
Mantıksal Zeka	r	,111*	-,052	,130	,315	,458	,645	1	,430	,356	-,158	,217
	p	,038	,338	,015	,000	,000	,000		,000	,000	,003	,000
	n	347	347	347	347	347	347	347	347	347	347	346
Müziksel Zeka	r	-,046	-,013	,148	,218	,223	,382	,430	1	,452	,153	,207
	p	,398	,814	,006	,000	,000	,000	,000		,000	,004	,000
	n	347	347	347	347	347	347	347	347	347	347	346
Doğacı Zeka	r	-,146**	-,112*	,235	,360	,318	,401	,356	,452	1	,184	,346
	p	,007	,038	,000	,000	,000	,000	,000	,000		,001	,000
	n	347	347	347	347	347	347	347	347	347	347	346
Sözel Zeka	r	-,093	,100	,062	,098	-,159	-,142	-,158	,153	,184	1	,251
	p	,082	,062	,248	,067	,003	,008	,003	,004	,001		,000
	n	347	347	347	347	347	347	347	347	347	347	346
Görsel Zeka	r	-,103	,049	,174	,275	,165	,234	,217	,207	,346	,251	1
	p	,056	,367	,001	,000	,002	,000	,000	,000	,000	,000	
	n	346	346	346	346	346	346	346	346	346	346	346

(p<0.05)

Tablo 3 incelendiğinde okçuların zeka türü, dikkat ve performansları arasında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Okçuların dikkatinin ($r = .217^{**}$, $p < .000$); çoklu zeka türünün mantıksal zeka alt boyutu ($r = .111^{*}$, $p < .038$); ile pozitif yönde düşük düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir. Okçuların performansının; çoklu zeka türünün bedensel zeka alt boyutu ($r = .115^{*}$, $p < .032$); ile varoluşçu zeka alt boyutu ($r = .106^{*}$, $p < .048$) arasında pozitif yönde düşük düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir. Okçuların dikkatinin; çoklu zeka türünün doğacı zeka alt boyutu ile negatif yönde ve düşük düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir ($r = -.146^{**}$, $p < .007$). Okçuların performansının; çoklu zeka türünün doğacı zeka alt boyutu ile negatif yönde ve düşük düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir ($r = -.112^{*}$, $p < .038$).

Okçuların dikkat düzeyi ve zeka türlerine ilişkin regresyon analizi belirlenmiş, sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Zeka Türünün Dikkat Düzeyi ile İlişisine Ait Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	206,204	14,029		14,698	,000
Bedensel Zeka	,168	,479	,021	,352	,725
Varoluşçu Zeka	,172	,530	,021	,324	,746
Kişilerarası Zeka	-,249	,540	-,031	-,461	,645
İçsel Zeka	,084	,609	,011	,137	,891
Mantıksal Zeka	1,531	,544	,208	2,817	,005*
Müziksel Zeka	-,347	,462	-,047	-,753	,452
Doğacı Zeka	-1,101	,506	-,143	-2,174	,030*
Sözel Zeka	-,211	,426	-,029	-,496	,620
Görsel Zeka	-,704	,415	-,098	-1,696	,091

(p<0.05)

Tablo 4 incelendiğinde çoklu zeka türlerinden mantıksal zeka ve doğacı zeka alt boyutlarının okçuların dikkat düzeylerinin düşük düzeyde yordayıcısı olduğu söylenebilir. Standardize edilmiş beta katsayısı ve t değerleri incelendiğinde görelî önem düzeyi olarak sırasıyla zeka türlerinin sözel zeka, görsel zeka, müziksel zeka, doğacı zeka, varoluşçu zeka, mantıksal zeka, kişilerarası zeka, içsel zeka ve bedensel zeka alt boyutlarının dikkat düzeyleri ile düşük düzeyde anlamlı bir yordayıcısı olduğu söylenebilir.

Okçuların performans düzeyi ve zeka türlerine ilişkin regresyon analizi belirlenmiş, sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Zeka Türünün Performans Düzeyi ile İlişisine Ait Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	414,728	38,723		10,710	,000
Bedensel Zeka	1,838	1,191	,091	1,543	,124
Varoluşçu Zeka	1,609	1,320	,080	1,220	,223
Kişilerarası Zeka	-,424	1,347	-,021	-,315	,753
İçsel Zeka	3,457	1,507	,173	2,294	,022*
Mantıksal Zeka	-2,733	1,363	-,148	-2,005	,046
Müziksel Zeka	,484	1,151	,026	,420	,674
Doğacı Zeka	-3,814	1,254	-,197	-3,041	,003*
Sözel Zeka	2,187	1,055	,121	2,073	,039*
Görsel Zeka	1,065	1,038	,059	1,026	,306

(p<0.05)

Tablo 5 incelendiğinde çoklu zeka türlerinden içsel zeka, mantıksal zeka, doğacı zeka ve sözel zeka alt boyutlarının okçuların performans düzeylerinin düşük düzeyde yordayıcısı olduğu söylenebilir. Standardize edilmiş beta katsayısı ve t değerleri incelendiğinde görece önem düzeyi olarak sırasıyla zeka türlerinin sözel zeka, görsel zeka, müziksel zeka, doğacı zeka, varoluşçu zeka, mantıksal zeka, kişilerarası zeka, içsel zeka ve bedensel zeka alt boyutlarının performans düzeyleri ile düşük düzeyde anlamlı bir yordayıcısı olduğu söylenebilir.

Cinsiyet değişkenine göre okçuların zeka türü, dikkat ve performanslarının değişip değişmediğinin belirlenmesine yönelik olarak t testi yapılmış, analiz sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Cinsiyet Değişkenine Göre Okçuların Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin t-testi Analiz Sonuçları

	Cinsiyet	N	X	SS	t	P
Dikkat	Kadın	167	240,27	33,41	-,946	,345
	Erkek	180	243,76	35,21		
Performans	Kadın	167	553,54	82,49	-4,084	,000*
	Erkek	180	590,61	86,28		
Bedensel Zeka	Kadın	167	8,83	4,15	,857	,392
	Erkek	180	8,43	4,38		
Varoluşçu Zeka	Kadın	167	9,65	4,40	,952	,342
	Erkek	180	9,21	4,16		
Kişilerarası Zeka	Kadın	167	9,71	4,60	1,649	,100
	Erkek	180	8,95	4,03		
İçsel Zeka	Kadın	167	8,86	4,54	,501	,617
	Erkek	180	8,63	4,11		
Mantıksal Zeka	Kadın	167	9,52	4,69	,626	,532
	Erkek	180	9,20	4,63		
Müziksel Zeka	Kadın	167	10,67	4,95	-,760	,448
	Erkek	180	11,06	4,41		
Doğacı Zeka	Kadın	167	11,20	4,58	1,556	,121
	Erkek	180	10,46	4,32		
Sözel Zeka	Kadın	167	12,85	4,86	-1,015	,311
	Erkek	180	13,37	4,70		
Görsel Zeka	Kadın	167	11,17	4,43	,322	,747
	Erkek	180	11,01	5,12		

(p<0.05)

Tablo 6 incelendiğinde performansın cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklı olduğu görülmektedir. Ancak dikkat ve zeka türüne göre (bedensel zeka, varoluşçu zeka, kişilerarası zeka, içsel zeka, mantıksal zeka, müziksel zeka, doğacı zeka, sözel zeka, görsel zeka alanlarında) anlamlı düzeyde fark olmadığı gözlenmektedir.

Yaş değişkenine göre okçuların zeka türü, dikkat ve performanslarının değişip değişmediğinin belirlenmesine yönelik olarak ANOVA testi yapılmış, analiz sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Yaş Değişkenine Göre Okçuların Zeka Türleri, Dikkat ve Performansına İlişkin ANOVA Testi Analiz Sonuçları

	Yaş	N	X	SS	F	P
Dikkat	14-15	69	250,45	26,51	3,936	,009*
	16-17	100	246,95	32,49		
	18-19	80	236,49	38,83		
	20	98	235,79	35,65		
Performans	14-15	69	580,99	85,15	1,693	,168
	16-17	100	568,80	75,08		
	18-19	80	557,14	79,96		
	20	98	583,79	100,88		
Bedensel Zeka	14-15	69	8,96	4,63	,640	,590
	16-17	100	8,24	3,81		
	18-19	80	8,44	4,23		
	20	98	8,94	4,49		
Varoluşçu Zeka	14-15	69	9,24	4,38	,349	,790
	16-17	100	9,33	4,05		
	18-19	80	9,85	4,14		
	20	98	9,30	4,570		
Kişilerarası Zeka	14-15	69	10,33	4,35	4,085	,007*
	16-17	100	8,83	4,35		
	18-19	80	10,13	4,06		
	20	98	8,44	4,29		
İçsel Zeka	14-15	69	9,18	4,59	1,177	,319
	16-17	100	8,77	4,23		
	18-19	80	9,12	4,60		
	20	98	8,09	3,93		
Mantıksal Zeka	14-15	69	9,64	5,01	1,062	,365
	16-17	100	9,53	4,42		
	18-19	80	9,75	4,73		
	20	98	8,65	4,58		
Müziksel Zeka	14-15	69	10,96	5,06	,234	,873
	16-17	100	11,14	4,43		
	18-19	80	10,79	4,89		
	20	98	10,60	4,51		
Doğacı Zeka	14-15	69	10,61	5,17	1,389	,246
	16-17	100	11,34	4,28		
	18-19	80	11,15	4,08		
	20	98	10,15	4,36		
Sözel Zeka	14-15	69	12,44	5,01	3,493	,016*
	16-17	100	13,46	4,66		
	18-19	80	12,05	4,62		
	20	98	14,13	4,67		
Görsel Zeka	14-15	69	10,28	4,70	2,125	,097
	16-17	100	11,93	5,09		
	18-19	80	10,50	4,57		
	20	98	11,27	4,64		

(p<0.05)

Tablo 7 incelendiğinde okçuların yaş değişkenine göre dikkat düzeyi ve zeka türlerinden kişilerarası zeka, sözel zeka alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmektedir. Ancak okçuların performans düzeyleri ile zeka türünün bedensel zeka, varoluşçu zeka, içsel zeka, mantıksal zeka, müziksel zeka, doğacı zeka, görsel zeka alt boyutlarında ise anlamlı düzeyde fark olmadığı gözlenmektedir.

Yaşadığınız yer değişkenine göre okçuların zeka türü, dikkat ve performanslarının değişip değişmediğinin belirlenmesine yönelik olarak t testi yapılmış, analiz sonuçları Tablo 8’ de verilmiştir.

Tablo 8. Yaşadığınız Yer Değişkenine Göre Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin t-testi Analiz Sonuçları

Yaşadığımız Yer		N	X	SS	t	P
Dikkat	İl	165	241,19	31,93	-,460	,646
	Metropol	182	242,89	36,48		
Performans	İl	165	560,99	91,22	-2,435	,015*
	Metropol	182	583,44	80,49		
Bedensel Zeka	İl	165	7,89	3,39	-3,090	,002*
	Metropol	182	9,29	4,85		
Varoluşçu Zeka	İl	165	9,25	3,72	-,733	,464
	Metropol	182	9,58	4,73		
Kişilerarası Zeka	İl	165	8,97	3,75	-1,403	,161
	Metropol	182	9,63	4,78		
İçsel Zeka	İl	165	8,91	4,19	,679	,497
	Metropol	182	8,59	4,44		
Mantıksal Zeka	İl	165	9,62	4,61	,996	,320
	Metropol	182	9,12	4,70		
Müziksel Zeka	İl	165	11,00	4,69	,489	,625
	Metropol	182	10,76	4,67		
Doğacı Zeka	İl	165	10,77	4,62	-165	,869
	Metropol	182	10,85	4,31		
Sözel Zeka	İl	165	12,47	4,53	-2,421	,016*
	Metropol	182	13,71	4,93		
Görsel Zeka	İl	165	10,98	4,77	,955	,702
	Metropol	182	11,18	4,82		

(p<0.05)

Tablo 8 incelendiğinde okçuların yaşadığı yer değişkenine göre zeka türünün bedensel zeka ve sözel zeka alt boyutları ile performansın anlamlı düzeyde farklı olduğu görülmektedir. Ancak zeka türüne göre (varoluşçu zeka, kişilerarası zeka, içsel zeka, mantıksal zeka, müziksel zeka, görsel zeka alanlarında) anlamlı düzeyde fark bulunmadığı söylenebilir.

Yarışma kategorisine göre okçuların zeka türü, dikkat ve performanslarının değişip değişmediğinin belirlenmesine yönelik olarak t testi yapılmış, analiz sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Yarışma Kategorisine Göre Okçuların Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin t-testi Analiz Sonuçları

Yarışma Kategorisi		N	X	SS	t	P
Dikkat	Klasik	195	239,19	35,02	-1,768	,078
	Makaralı	151	245,76	33,21		
Performans	Klasik	195	552,22	83,82	-5,270	,000*
	Makaralı	151	599,77	82,48		
Bedensel Zeka	Klasik	195	8,54	4,18	-,264	,792
	Makaralı	151	8,66	4,33		
Varoluşçu Zeka	Klasik	195	8,89	3,97	-2,591	,010*
	Makaralı	151	10,09	4,58		
Kişilerarası Zeka	Klasik	195	9,1	4,23	-,916	,361
	Makaralı	151	9,54	4,43		
İçsel Zeka	Klasik	195	8,51	4,30	-1,088	,277
	Makaralı	151	9,02	4,35		
Mantıksal Zeka	Klasik	195	9,07	4,33	-1,203	,230
	Makaralı	151	9,67	5,01		
Müziksel Zeka	Klasik	195	10,97	4,59	,370	,712
	Makaralı	151	10,79	4,78		
Doğacı Zeka	Klasik	195	11,18	4,25	1,774	,077
	Makaralı	151	10,32	4,69		
Sözel Zeka	Klasik	195	13,06	4,67	1,752	,081
	Makaralı	151	13,25	4,90		
Görsel Zeka	Klasik	195	10,76	4,96	-,377	,707
	Makaralı	151	11,55	4,54		

($p < 0.05$)

Tablo 9 incelendiğinde okçuların yarıştıkları kategorilere göre zeka türünün varoluşçu zeka alt boyutu ile okçuların sergiledikleri performans düzeylerinde anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmektedir. Ancak dikkat ve zeka türüne göre (bedensel zeka, varoluşçu zeka, kişilerarası zeka, içsel zeka, mantıksal zeka, müziksel zeka, doğacı zeka, sözel zeka, görsel zeka alanlarında) anlamlı düzeyde fark bulunmadığı söylenebilir.

Milli sporcu olma değişkenine göre okçuların zeka türü, dikkat ve performanslarının değişip değişmediğinin belirlenmesine yönelik olarak t testi yapılmış, analiz sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Milli Sporcu Olma Değişkenine Göre Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin t-Testi Analiz Sonuçları

Milli Sporcu mu?		N	X	SS	t	P
Dikkat	Evet	27	228,26	47,33	-2,189	,029*
	Hayır	320	243,25	32,86		
Performans	Evet	27	633,19	63,78	3,860	,000*
	Hayır	320	567,67	86,78		
Bedensel Zeka	Evet	27	9,81	4,31	1,506	,133
	Hayır	320	8,52	4,26		
Varoluşçu Zeka	Evet	27	11,39	4,95	2,506	,013*
	Hayır	320	9,26	4,18		
Kişilerarası Zeka	Evet	27	9,14	4,10	-,217	,829
	Hayır	320	9,33	4,35		
İçsel Zeka	Evet	27	8,48	4,95	-,330	,742
	Hayır	320	8,76	4,27		
Mantıksal Zeka	Evet	27	8,83	5,38	-,604	,546
	Hayır	320	9,40	4,60		
Müziksel Zeka	Evet	27	10,18	4,39	-,800	,424
	Hayır	320	10,93	4,70		
Doğacı Zeka	Evet	27	8,93	4,32	-2,295	,022*
	Hayır	320	10,97	4,44		
Sözel Zeka	Evet	27	15,83	4,63	3,109	,002*
	Hayır	320	12,89	4,72		
Görsel Zeka	Evet	27	11,58	4,51	,549	,584
	Hayır	320	11,05	4,82		

(p<0.05)

Tablo 10 incelendiğinde okçuların milli sporcu olma değişkenine göre dikkat, performans düzeyleri ve zeka türlerinden varoluşçu zeka, sözel zeka, doğacı zeka alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmektedir. Ancak zeka türlerinin bedensel zeka, kişilerarası zeka, içsel zeka, mantıksal zeka, müziksel zeka, görsel zeka alt boyutlarında ise anlamlı düzeyde fark bulunmadığı gözlenmektedir.

Spor Deneyimi değişkenine göre okçuların zeka türü, dikkat ve performanslarının değişip değişmediğinin belirlenmesine yönelik olarak ANOVA testi yapılmış, analiz sonuçları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Spor Deneyimine Göre Okçuların Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin ANOVA Analiz Sonuçları

	Spor Deneyimi	N	X	SS	F	P
Dikkat	1-2	139	243,71	31,08	1,588	,192
	3-4	108	243,25	37,89		
	5-6	60	233,50	38,82		
	7-8	40	246,15	26,21		
Performans	1-2	139	558,04	86,58	6,669	,000*
	3-4	108	566,74	83,20		
	5-6	60	584,37	86,56		
	7-8	40	622,80	75,40		
Bedensel Zeka	1-2	139	8,40	4,23	1,373	,251
	3-4	108	9,23	4,41		
	5-6	60	7,95	3,51		
	7-8	40	8,76	4,90		
Varoluşçu Zeka	1-2	139	9,48	4,35	,437	,727
	3-4	108	9,26	4,21		
	5-6	60	9,88	3,88		
	7-8	40	8,97	4,81		
Kişilerarası Zeka	1-2	139	9,14	4,12	4,312	,005*
	3-4	108	9,70	4,66		
	5-6	60	10,33	3,83		
	7-8	40	7,36	4,24		
İçsel Zeka	1-2	139	8,39	3,92	1,469	,223
	3-4	108	8,79	4,75		
	5-6	60	9,73	4,07		
	7-8	40	8,36	4,68		
Mantıksal Zeka	1-2	139	9,28	4,33	,544	,653
	3-4	108	9,40	4,88		
	5-6	60	9,88	4,79		
	7-8	40	8,69	5,04		
Müziksel Zeka	1-2	139	10,84	4,45	2,708	,045*
	3-4	108	10,62	5,08		
	5-6	60	12,22	4,11		
	7-8	40	9,65	4,80		
Doğacı Zeka	1-2	139	10,87	4,43	4,925	,002*
	3-4	108	10,85	4,89		
	5-6	60	12,08	3,59		
	7-8	40	8,65	3,81		
Sözel Zeka	1-2	139	13,46	4,36	5,370	,001*
	3-4	108	11,96	5,09		
	5-6	60	12,98	4,92		
	7-8	40	15,31	4,30		
Görsel Zeka	1-2	139	11,58	4,97	2,927	,034*
	3-4	108	10,12	4,39		
	5-6	60	12,05	4,41		
	7-8	40	10,60	5,37		

(p<0.05)

Tablo 11 incelendiğinde okçuların spor deneyimine göre zeka türlerinden kişilerarası zeka, müziksel zeka, doğacı zeka, sözel zeka, görsel zeka alt boyutlarında ve okçuların sergiledikleri performans düzeylerinde anlamlı düzeyde farklı olduğu görülmektedir. Ancak zeka türlerinden bedensel zeka, varoluşçu zeka, içsel zeka, mantıksal zeka alt boyutlarında ve okçuların dikkat düzeylerinde ise anlamlı düzeyde fark bulunmadığı söylenebilir.

Antrenörle çalışma süresi değişkenine göre okçuların zeka türü, dikkat ve performanslarının değişip değişmediğinin belirlenmesine yönelik olarak ANOVA testi yapılmış, analiz sonuçları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Antrenörle Çalışma Süresine Göre Okçuların Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin ANOVA Analiz Sonuçları

	Antrenörle Çalışma Süresi	N	X	SS	F	P
Dikkat	1-2	130	247,65	31,96	3,814	,010*
	3-4	93	235,94	35,04		
	5-6	45	249,64	32,00		
	7-8	79	235,85	36,75		
Performans	1-2	130	565,85	82,74	6,854	,000*
	3-4	93	554,03	96,26		
	5-6	45	567,24	84,48		
	7-8	79	609,35	70,32		
Bedensel Zeka	1-2	130	8,72	4,22	,815	,486
	3-4	93	8,99	4,55		
	5-6	45	8,69	4,51		
	7-8	79	8,00	3,85		
Varoluşçu Zeka	1-2	130	9,57	4,15	,368	,776
	3-4	93	9,60	4,25		
	5-6	45	8,91	4,51		
	7-8	79	9,25	4,43		
Kişilerarası Zeka	1-2	130	9,33	4,22	1,424	,235
	3-4	93	9,96	4,71		
	5-6	45	9,20	4,15		
	7-8	79	8,60	4,07		
İçsel Zeka	1-2	130	8,88	4,39	,460	,710
	3-4	93	8,31	4,23		
	5-6	45	9,08	4,96		
	7-8	79	8,82	3,94		
Mantıksal Zeka	1-2	130	9,64	4,94	,784	,504
	3-4	93	9,03	4,42		
	5-6	45	9,97	4,76		
	7-8	79	8,93	4,41		
Müziksel Zeka	1-2	130	11,05	4,78	,460	,710
	3-4	93	10,43	4,35		
	5-6	45	10,76	5,52		
	7-8	79	11,17	4,39		
Doğacı Zeka	1-2	130	10,93	4,48	,312	,817
	3-4	93	10,52	4,20		
	5-6	45	11,24	5,04		
	7-8	79	10,73	4,43		
Sözel Zeka	1-2	130	13,39	4,64	3,281	,021*
	3-4	93	13,20	4,97		
	5-6	45	11,11	4,76		
	7-8	79	13,73	4,57		
Görsel Zeka	1-2	130	11,16	4,71	,453	,715
	3-4	93	10,82	4,92		
	5-6	45	10,65	5,20		
	7-8	79	11,53	4,57		

(p<0.05)

Tablo 12 incelendiğinde okçuların antrenörle çalışma süresi değişkenine göre dikkat ve performans düzeyleri ile zeka türünün sözel zeka alt boyutunda anlamlı düzeyde farklı olduğu görülmektedir. Ancak zeka türüne göre (bedensel zeka, varoluşçu zeka, kişilerarası zeka, içsel

zeka, mantıksal zeka, müziksel zeka, doğacı zeka, görsel zeka alanlarında) anlamlı düzeyde fark bulunmadığı gözlenmektedir.

Algılanan antrenör desteği değişkenine göre okçuların zeka türü, dikkat ve performanslarının değişip değişmediğinin belirlenmesine yönelik olarak ANOVA testi yapılmış, analiz sonuçları Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13. Algılanan Antrenör Desteğine Göre Okçuların Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin ANOVA Analiz Sonuçları

Algılanan Antrenör Desteği		N	X	SS	F	P
Dikkat	Destekleyici	295	240,56	35,18	3,248	,022*
	Engelleyici	9	266,22	27,05		
	Eleştirel	29	254,24	29,37		
	Umursamaz	14	233,36	15,61		
Performans	Destekleyici	295	575,24	84,78	2,331	,074
	Engelleyici	9	617,33	71,43		
	Eleştirel	29	541,55	97,40		
	Umursamaz	14	556,64	91,94		
Bedensel Zeka	Destekleyici	295	8,60	4,20	3,238	,022*
	Engelleyici	9	5,22	2,91		
	Eleştirel	29	8,83	4,15		
	Umursamaz	14	10,83	5,47		
Varoluşcu Zeka	Destekleyici	295	9,37	4,37	2,771	,042*
	Engelleyici	9	11,14	4,11		
	Eleştirel	29	8,22	3,52		
	Umursamaz	14	11,83	2,63		
Kisilerarası Zeka	Destekleyici	295	9,23	4,38	,640	,590
	Engelleyici	9	10,74	3,89		
	Eleştirel	29	10,00	4,13		
	Umursamaz	14	8,92	3,80		
İçsel Zeka	Destekleyici	295	8,63	4,37	3,047	,029*
	Engelleyici	9	12,07	5,42		
	Eleştirel	29	7,93	3,38		
	Umursamaz	14	10,54	2,98		
Mantıksal Zeka	Destekleyici	295	9,24	4,69	2,200	,088
	Engelleyici	9	11,55	4,04		
	Eleştirel	29	8,71	4,18		
	Umursamaz	14	11,78	4,55		
Müziksel Zeka	Destekleyici	295	10,83	4,63	,312	,817
	Engelleyici	9	12,33	5,20		
	Eleştirel	29	10,96	4,55		
	Umursamaz	14	10,64	5,78		
Doğacı Zeka	Destekleyici	295	10,92	4,56	,686	,561
	Engelleyici	9	8,88	3,83		
	Eleştirel	29	10,48	4,06		
	Umursamaz	14	10,54	3,28		
Sözel Zeka	Destekleyici	295	13,19	4,73	2,580	,053
	Engelleyici	9	8,85	3,18		
	Eleştirel	29	13,49	4,70		
	Umursamaz	14	13,71	5,85		
Görsel Zeka	Destekleyici	294	11,25	4,84	1,521	,209
	Engelleyici	9	9,70	4,05		
	Eleştirel	29	9,51	4,66		
	Umursamaz	14	11,80	4,14		

(p<0.05)

Tablo 13 incelendiğinde okçuların algılanan antrenör desteği değişkenine göre dikkat ve zeka türlerinden bedensel zeka, varoluşcu zeka, içsel zeka alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklı olduğu görülmektedir. Ancak zeka türü (kişilerarası zeka, mantıksal zeka, müziksel zeka,

doğacı zeka, sözel zeka, görsel zeka alanlarında) ve okçuların performans düzeyleri alanlarında ise anlamlı düzeyde fark bulunmadığı söylenebilir.

Algılanan aile desteği değişkenine göre okçuların zeka türü, dikkat ve performanslarının değişip değişmediğinin belirlenmesine yönelik olarak ANOVA testi yapılmış, analiz sonuçları Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14. Algılanan Aile Desteğine Göre Okçuların Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin ANOVA Analiz Sonuçları

Algılanan Aile Desteği		N	X	SS	F	P
Dikkat	Destekleyici	278	240,24	34,94	3,039	,029*
	Engelleyici	8	269,00	29,31		
	Eleştirel	32	241,00	30,42		
	Umursamaz	29	253,52	29,81		
Performans	Destekleyici	278	576,87	83,05	1,256	,290
	Engelleyici	8	551,13	160,70		
	Eleştirel	32	548,97	80,14		
	Umursamaz	29	565,62	96,82		
Bedensel Zeka	Destekleyici	278	8,4556	4,1297	5,234	,002*
	Engelleyici	8	4,6250	1,76		
	Eleştirel	32	9,2188	5,07		
	Umursamaz	29	10,73	4,20		
Varoluşçu Zeka	Destekleyici	278	9,23	4,37	1,181	,317
	Engelleyici	8	11,45	3,72		
	Eleştirel	32	10,09	4,11		
	Umursamaz	29	9,94	3,53		
Kişilerarası Zeka	Destekleyici	278	9,21	4,35	,584	,626
	Engelleyici	8	10,91	4,15		
	Eleştirel	32	9,36	4,51		
	Umursamaz	29	9,88	3,96		
İçsel Zeka	Destekleyici	278	8,53	4,34	3,041	,029*
	Engelleyici	8	12,87	4,94		
	Eleştirel	32	8,83	3,77		
	Umursamaz	29	9,54	3,99		
Mantıksal Zeka	Destekleyici	278	9,19	4,66	1,929	,125
	Engelleyici	8	13,04	3,74		
	Eleştirel	32	9,34	4,01		
	Umursamaz	29	9,91	5,27		
Müziksel Zeka	Destekleyici	278	10,78	4,70	1,369	,252
	Engelleyici	8	14,00	4,11		
	Eleştirel	32	11,26	4,54		
	Umursamaz	29	10,48	4,56		
Doğacı Zeka	Destekleyici	278	10,67	4,50	1,117	,342
	Engelleyici	8	10,95	4,21		
	Eleştirel	32	12,18	4,79		
	Umursamaz	29	10,62	3,63		
Sözel Zeka	Destekleyici	278	13,15	4,69	1,198	,311
	Engelleyici	8	10,87	5,28		
	Eleştirel	32	12,51	4,92		
	Umursamaz	29	14,12	5,22		
Görsel Zeka	Destekleyici	277	10,92	4,78	,756	,519
	Engelleyici	8	12,41	4,48		
	Eleştirel	32	12,06	4,56		
	Umursamaz	29	11,24	5,22		

($p < 0.05$).

Tablo 14 incelendiğinde okçuların algılanan aile desteğine göre dikkat ve zeka türlerinden bedensel zeka ile içsel zeka alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık vardır. Ancak zeka türü (varoluşçu zeka, kişilerarası zeka, mantıksal zeka, müziksel zeka, doğacı zeka, sözel zeka, görsel zeka alanlarında) ve okçuların performans düzeylerinde anlamlı düzeyde fark yoktur.

Algılanan sosyal hayat değişkenine göre okçuların zeka türü, dikkat ve performans değişikliğini belirlemek için yapılan ANOVA testi analiz sonuçları Tablo. 15’de verilmiştir.

Tablo 15. Algılanan Sosyal Hayat Değişkenine Göre Okçuların Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin ANOVA Analiz Sonuçları

Algılanan Sosyal Hayat		N	X	SS	F	P
Dikkat	Sosyal akt. katılan	262	241,20	34,56	,629	,533
	Zorunlular dışında sos. akt. katılan	64	243,19	34,67		
	Zorunlu durumlar dahil sos. akt. katılmayan	21	249,67	31,13		
Performans	Sosyal akt. katılan	262	578,53	87,06	2,594	,076
	Zorunlular dışında sos. akt. katılan	64	551,69	85,91		
	Zorunlu durumlar dahil sos. akt. katılmayan	21	565,14	70,57		
Bedensel Zeka	Sosyal akt. katılan	262	8,88	4,319	2,106	,123
	Zorunlular dışında sos. akt. katılan	64	7,96	4,00		
	Zorunlu durumlar dahil sos. akt. katılmayan	21	7,41	4,23		
Varoluşçu Zeka	Sosyal akt. katılan	262	9,40	4,45	,154	,857
	Zorunlular dışında sos. akt. katılan	64	9,63	3,93		
	Zorunlu durumlar dahil sos. akt. katılmayan	21	9,06	2,97		
Kişilerarası Zeka	Sosyal akt. katılan	262	9,23	4,43	1,509	,223
	Zorunlular dışında sos. akt. katılan	64	9,15	3,92		
	Zorunlu durumlar dahil sos. akt. katılmayan	21	10,90	4,09		
İçsel Zeka	Sosyal akt. katılan	262	8,44	4,20	7,313	,001*
	Zorunlular dışında sos. akt. katılan	64	8,89	4,57		
	Zorunlu durumlar dahil sos. akt. katılmayan	21	12,11	3,69		
Mantıksal Zeka	Sosyal akt. katılan	262	9,15	4,63	3,511	,031*
	Zorunlular dışında sos. akt. katılan	64	9,35	4,63		
	Zorunlu durumlar dahil sos. akt. katılmayan	21	11,93	4,58		
Müziksel Zeka	Sosyal akt. katılan	262	10,70	4,74	1,879	,154
	Zorunlular dışında sos. akt. katılan	64	10,97	4,60		
	Zorunlu durumlar dahil sos. akt. katılmayan	21	12,74	3,69		
Doğacı Zeka	Sosyal akt. katılan	262	10,67	4,49	1,211	,299
	Zorunlular dışında sos. akt. katılan	64	10,95	4,57		
	Zorunlu durumlar dahil sos. akt. katılmayan	21	12,22	3,60		
Sözel Zeka	Sosyal akt. katılan	262	13,41	4,69	2,381	,094
	Zorunlular dışında sos. akt. katılan	64	11,96	5,11		
	Zorunlu durumlar dahil sos. akt. katılmayan	21	13,11	4,50		
Görsel Zeka	Sosyal akt. katılan	261	10,89	4,81	3,694	,026*
	Zorunlular dışında sos. akt. katılan	64	10,99	4,96		
	Zorunlu durumlar dahil sos. akt. katılmayan	21	13,82	3,10		

(p<0.05)

Tablo 15 incelendiğinde okçuların algılanan sosyal hayat değişkenine göre zeka türlerinden içsel zeka, mantıksal zeka, ve görsel zeka alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklı olduğu görülmektedir. Ancak dikkat ve performans düzeyleri ile zeka türüne göre (kişilerarası zeka, varoluşçu zeka, bedensel zeka, müziksel zeka, doğacı zeka, sözel zeka alanlarında) anlamlı düzeyde fark bulunmadığı söylenebilir.

Beden algısı değişkenine göre okçuların zeka türü, dikkat ve performanslarının değişip değişmediğinin belirlenmesine yönelik olarak ANOVA testi yapılmış, analiz sonuçları Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Beden Algısı Değişkenine Göre Okçuların Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin ANOVA Analiz Sonuçları

Beden Algısı		N	X	SS	F	P
Dikkat	Zayıf	58	239,07	30,94	,280	,756
	Normal Kiloda	237	242,53	35,82		
	Şişman	52	243,38	31,40		
Performans	Zayıf	58	559,36	87,42	,845	,431
	Normal Kiloda	237	575,18	86,92		
	Şişman	52	576,73	82,83		
Bedensel Zeka	Zayıf	58	7,64	3,96	4,363	,013*
	Normal Kiloda	237	8,56	4,05		
	Şişman	52	10,01	5,21		
Varoluşçu Zeka	Zayıf	58	8,91	3,84	2,385	,094
	Normal Kiloda	237	9,30	4,29		
	Şişman	52	10,57	4,55		
Kişilerarası Zeka	Zayıf	58	9,32	3,89	,046	,955
	Normal Kiloda	237	9,28	4,37		
	Şişman	52	9,48	4,66		
İçsel Zeka	Zayıf	58	8,64	4,87	,355	,701
	Normal Kiloda	237	8,66	4,21		
	Şişman	52	9,21	4,22		
Mantıksal Zeka	Zayıf	58	8,46	4,66	1,287	,277
	Normal Kiloda	237	9,52	4,70		
	Şişman	52	9,58	4,44		
Müziksel Zeka	Zayıf	58	10,10	4,95	1,063	,346
	Normal Kiloda	237	11,09	4,61		
	Şişman	52	10,73	4,66		
Doğacı Zeka	Zayıf	58	10,37	3,85	,467	,627
	Normal Kiloda	237	10,97	4,75		
	Şişman	52	10,62	3,65		
Sözel Zeka	Zayıf	58	12,79	4,36	,310	,734
	Normal Kiloda	237	13,12	4,88		
	Şişman	52	13,51	4,80		
Görsel Zeka	Zayıf	58	10,09	5,15	2,130	,120
	Normal Kiloda	237	11,14	4,67		
	Şişman	52	11,96	4,84		

(p<0.05)

Tablo 16 incelendiğinde okçuların dış görünüş değişkenine göre zeka türlerinden bedensel zeka alt boyutunda anlamlı düzeyde farklı olduğu görülmektedir. Ancak dikkat ve performans düzeyleri ile zeka türlerine göre (varoluşçu zeka, kişilerarası zeka, içsel zeka,

mantıksal zeka, müziksel zeka, doğacı zeka, görsel zeka alanlarında) anlamlı düzeyde fark bulunmadığı söylenebilir.

Branşa duyulan ilgi değişkenine göre okçuların zeka türü, dikkat ve performanslarının değişip değişmediğinin belirlenmesine yönelik olarak ANOVA testi yapılmış, analiz sonuçları Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. Branşa Duyulan İlgi Değişkenine Göre Okçuların Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin ANOVA Analiz Sonuçları

Branşa Duyulan İlgi		N	X	SS	F	P
Dikkat	Okçulukla ilgili gelecekte ulaşmak istediğim ulusal ve uluslararası hedeflerim var	258	241,90	33,43	3,285	,021*
	Okçuluğu sadece eğlenmek için yapıyorum	62	236,21	38,52		
	Okçuluğu ailem istediği için yapıyorum	13	268,23	25,08		
	Okçuluğu arkadaşlarım yaptığı için yapıyorum	14	247,21	29,78		
Performans	Okçulukla ilgili gelecekte ulaşmak istediğim ulusal ve uluslararası hedeflerim var	258	575,87	84,96	1,872	,134
	Okçuluğu sadece eğlenmek için yapıyorum	62	568,77	87,55		
	Okçuluğu ailem istediği için yapıyorum	13	584,92	63,14		
	Okçuluğu arkadaşlarım yaptığı için yapıyorum	14	521,93	113,96		
Bedensel Zeka	Okçulukla ilgili gelecekte ulaşmak istediğim ulusal ve uluslararası hedeflerim var	258	8,75	4,22	2,986	,031*
	Okçuluğu sadece eğlenmek için yapıyorum	62	9,03	4,41		
	Okçuluğu ailem istediği için yapıyorum	13	7,46	5,17		
	Okçuluğu arkadaşlarım yaptığı için yapıyorum	14	5,59	2,28		
Varoluşçu Zeka	Okçulukla ilgili gelecekte ulaşmak istediğim ulusal ve uluslararası hedeflerim var	258	9,41	4,39	,288	,834
	Okçuluğu sadece eğlenmek için yapıyorum	62	9,38	4,20		
	Okçuluğu ailem istediği için yapıyorum	13	8,94	2,67		
	Okçuluğu arkadaşlarım yaptığı için yapıyorum	14	10,38	3,83		
Kişilerarası Zeka	Okçulukla ilgili gelecekte ulaşmak istediğim ulusal ve uluslararası hedeflerim var	258	9,12	4,40	2,519	,058
	Okçuluğu sadece eğlenmek için yapıyorum	62	9,18	4,11		
	Okçuluğu ailem istediği için yapıyorum	13	11,89	3,55		
	Okçuluğu arkadaşlarım yaptığı için yapıyorum	14	11,07	3,67		
İçsel Zeka	Okçulukla ilgili gelecekte ulaşmak istediğim ulusal ve uluslararası hedeflerim var	258	8,47	4,35	6,148	,000*
	Okçuluğu sadece eğlenmek için yapıyorum	62	8,43	3,45		
	Okçuluğu ailem istediği için yapıyorum	13	12,53	4,37		
	Okçuluğu arkadaşlarım yaptığı için yapıyorum	14	11,64	4,89		
Mantıksal Zeka	Okçulukla ilgili gelecekte ulaşmak istediğim ulusal ve uluslararası hedeflerim var	258	8,85	4,68	5,271	,001*
	Okçuluğu sadece eğlenmek için yapıyorum	62	10,20	4,09		
	Okçuluğu ailem istediği için yapıyorum	13	12,33	5,32		
	Okçuluğu arkadaşlarım yaptığı için yapıyorum	14	12,11	3,79		
Müziksel Zeka	Okçulukla ilgili gelecekte ulaşmak istediğim ulusal ve uluslararası hedeflerim var	258	10,75	4,61	1,278	,282
	Okçuluğu sadece eğlenmek için yapıyorum	62	10,63	5,22		
	Okçuluğu ailem istediği için yapıyorum	13	12,41	3,23		
	Okçuluğu arkadaşlarım yaptığı için yapıyorum	14	12,69	4,26		
Doğacı Zeka	Okçulukla ilgili gelecekte ulaşmak istediğim ulusal ve uluslararası hedeflerim var	258	10,68	4,49	1,966	,119
	Okçuluğu sadece eğlenmek için yapıyorum	62	10,52	4,22		
	Okçuluğu ailem istediği için yapıyorum	13	12,84	4,67		
	Okçuluğu arkadaşlarım yaptığı için yapıyorum	14	12,76	4,19		
Sözel Zeka	Okçulukla ilgili gelecekte ulaşmak istediğim ulusal ve uluslararası hedeflerim var	258	13,45	4,75	1,620	,185
	Okçuluğu sadece eğlenmek için yapıyorum	62	12,25	5,00		
	Okçuluğu ailem istediği için yapıyorum	13	12,20	4,06		
	Okçuluğu arkadaşlarım yaptığı için yapıyorum	14	11,80	4,38		
Görsel Zeka	Okçulukla ilgili gelecekte ulaşmak istediğim ulusal ve uluslararası hedeflerim var	258	11,14	4,84	1,744	,097
	Okçuluğu sadece eğlenmek için yapıyorum	62	10,26	4,23		
	Okçuluğu ailem istediği için yapıyorum	13	13,46	4,10		
	Okçuluğu arkadaşlarım yaptığı için yapıyorum	14	11,61	6,32		

(p<0.05)

Tablo 17 incelendiğinde okçuların branşa duyulan ilgi değişkenine göre dikkat düzeyi ile zeka türlerinden bedensel zeka, mantıksal zeka, ve içsel zeka alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmektedir. Ancak okçuların performans düzeyleri ve zeka türlerine göre (kişilerarası zeka, varoluşçu zeka, müziksel zeka, doğacı zeka, sözel zeka, görsel zeka alanlarında) anlamlı düzeyde fark bulunmadığı söylenebilir.

Algılanan başarı değişkenine göre okçuların zeka türü, dikkat ve performanslarının değişip değişmediğinin belirlenmesine yönelik olarak ANOVA testi yapılmış, analiz sonuçları Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. Algılanan Başarı Değişkenine Göre Okçuların Zeka Türü, Dikkat ve Performansına İlişkin ANOVA Analiz Sonuçları

Algılanan Başarı		N	X	SS	F	P
Dikkat	Çok Başarılı	50	244,98	33,80	,118	,976
	Başarılı	176	241,45	34,60		
	Vasat-Orta Düzeyde	104	242,08	34,84		
	Başarısız	12	239,75	36,98		
	Çok Başarısız	5	240,80	23,56		
Performans	Çok Başarılı	50	565,94	98,59	3,245	,012*
	Başarılı	176	566,70	82,65		
	Vasat-Orta Düzeyde	104	590,51	81,63		
	Başarısız	12	515,17	103,19		
	Çok Başarısız	5	623,80	53,52		
Bedensel Zeka	Çok Başarılı	50	10,20	5,06	6,726	,000*
	Başarılı	176	7,51	3,64		
	Vasat-Orta Düzeyde	104	9,52	4,12		
	Başarısız	12	9,88	6,31		
	Çok Başarısız	5	10,40	4,47		
Varoluşçu Zeka	Çok Başarılı	50	10,38	4,11	3,952	,004*
	Başarılı	176	8,73	4,34		
	Vasat-Orta Düzeyde	104	10,09	4,05		
	Başarısız	12	8,13	3,59		
	Çok Başarısız	5	13,53	4,62		
Kişilerarası Zeka	Çok Başarılı	50	10,56	4,68	4,084	,003*
	Başarılı	176	8,45	4,03		
	Vasat-Orta Düzeyde	104	9,97	4,24		
	Başarısız	12	11,22	5,38		
	Çok Başarısız	5	9,20	4,50		
İçsel Zeka	Çok Başarılı	50	8,78	4,41	5,630	,000*
	Başarılı	176	7,78	4,16		
	Vasat-Orta Düzeyde	104	10,23	4,16		
	Başarısız	12	9,36	4,83		
	Çok Başarısız	5	9,46	3,01		
Mantıksal Zeka	Çok Başarılı	50	8,89	4,73	4,440	,002*
	Başarılı	176	8,72	4,34		
	Vasat-Orta Düzeyde	104	10,59	4,90		
	Başarısız	12	7,97	4,53		
	Çok Başarısız	5	14,00	3,50		
Müziksel Zeka	Çok Başarılı	50	10,23	4,92	5,126	,001*
	Başarılı	176	10,12	4,65		
	Vasat-Orta Düzeyde	104	12,57	4,31		
	Başarısız	12	10,27	4,05		
	Çok Başarısız	5	9,93	4,17		
Doğacı Zeka	Çok Başarılı	50	11,55	4,45	1,101	,356
	Başarılı	176	10,39	4,45		
	Vasat-Orta Düzeyde	104	11,23	4,63		
	Başarısız	12	10,94	3,35		
	Çok Başarısız	5	9,33	2,21		
Sözel Zeka	Çok Başarılı	50	13,32	4,46	2,258	,063
	Başarılı	176	12,70	4,96		
	Vasat-Orta Düzeyde	104	13,48	4,64		
	Başarısız	12	13,11	3,82		
	Çok Başarısız	5	18,73	2,32		
Görsel Zeka	Çok Başarılı	50	10,69	4,70	1,191	,314
	Başarılı	176	10,70	4,93		
	Vasat-Orta Düzeyde	104	11,73	4,62		
	Başarısız	12	12,38	4,51		
	Çok Başarısız	5	12,75	3,99		

(p<0.05)

Tablo 18 incelendiğinde okçuların okul başarısı değişkenine göre performans düzeyleri ve zeka türlerinden bedensel zeka, varoluşçu zeka, kişilerarası zeka, içsel zeka, mantıksal zeka ve müziksel zeka alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmektedir. Ancak okçuların dikkat düzeyleri ve zeka türlerinden doğacı zeka, sözel zeka, görsel zeka alt boyutlarında ise anlamlı düzeyde fark bulunmadığı söylenebilir.

5. TARTIŞMA

Sporda performans, branşın gerektirdiği fizyolojik, biyomekanik, zihinsel ve psikolojik verimi ifade eder. Okçulukta bu verimin ortaya konulabilmesinde okçunun dengeli, konsantrasyonu güçlü, dikkate odaklanmış, enerjik ama uygun kas gevşekliğine sahip olmasına ihtiyaç vardır. Okçunun hızlı karar verebilmesi, şimdiye odaklanabilmesi, zihinsel olarak bir noktaya odaklanmış olması, bedenine ve dış dünyaya ilişkin farkındalığının yüksek olması stresi yönetebilmesi gibi becerilere sahip olması onun baskın olarak hangi zeka alanına sahip olduğuyla yakından ilişkilidir. Bu düşünceden hareketle bu çalışmada okçuların dikkat ve baskın zeka alanı özelliklerinin performans ile ilişkisi incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırma sonucunda okçuların zeka alanı, dikkat ve performansları arasında pozitif yönde düşük düzeyde ilişki olduğu gözlenmiştir. Bu sonuca göre okçuların mantıksal zeka, doğacı zeka, sözel zeka ve görsel zeka alanları ile dikkat düzeyleri arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu; okçuların bedensel zeka, varoluşçu zeka, doğacı ve sözel zeka alanları ile performansları arasında ise yine düşük düzeyde pozitif yönde ilişki olduğu gözlenmiştir. Araştırmanın hipotezini doğrulayan bu sonucun, tüm spor branşlarında olduğu gibi okçuların da bedensel kinestetik zeka özelliklerinin sportif performans ile ilişkisi sporcunun bedensel koordinasyonu, el göz koordinasyonu, denge gibi niteliklerinin yansıması olarak ortaya çıktığı düşünülmektedir. Her ne kadar spor branşlarının neredeyse tamamı hareket etmek üzerine odaklanmış olsa da okçulukta hareketsizliğin koordinasyonunu sağlayabilme becerisi bakımından çalışan bir bedensel hakimiyet ustalığı söz konusudur. Bu beceri bedensel kinestetik zekanın uzantısı olarak tanımlanabilecek psikomotor bir davranıştır.

Okçuların görsel ve mantıksal zeka özelliklerinin dikkat düzeyi ile ilişkisi incelendiğinde ise bu sonuç, okçulukta en önemli becerilerden biri olan şekil zemin ilişkisi kurma becerisi ve mekan algısının yüksek olmasının bir sonucu olarak açıklanabilir.

Araştırmada elde edilen bir başka sonuç okçuların zeka türü, dikkat ve performans özelliklerinin okçuların kişisel değişkenlerine göre farklılaştığıdır. Buna göre okçuların performansları cinsiyet, yaşanan yer, yarışma kategorisi, milli sporcu olma, spor deneyimi, antrenörle çalışma süresi ve algılanan başarı değişkenlerine göre farklı olduğu bulunmuştur. Performansın cinsiyet değişkenine göre erkek okçular lehine farklı olması erkek sporcuların tüm spor branşlarında olduğu gibi okçulukta da en başından beri daha fazla olanakla karşılaşmış olmasından kaynaklanan bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Bu durum toplumsal koşullar içinde kadının sporda yaşadığı dezavantajlı durumun sonucu olarak erkek okçuların performanslarını daha fazla geliştirebilme olanağı bulmuş olmalarının doğal bir sonucu olarak

değerlendirilebilir. Yaşanılan yer değişkenine göre metropolde yaşayan okçular lehine performansın daha yüksek olması yine metropolde bulunan antrenman olanaklarının yüksek olması ile açıklanabilir. Performansın milli sporcular lehine göstermiş olduğu artış ta düzenli ve daha fazla antrenmanın yanı sıra milli sporcuların alana özgü özel yeteneğinin bir sonucu olarak da değerlendirilebilir. Spor deneyimi arttıkça performansın artması beceride ustalaşmanın yarattığı bir sonuç olarak düşünülebilir.

Okçuların dikkat düzeylerinin yaş, milli sporcu olma, antrenörle çalışma süresi, algılanan antrenör desteği, algılanan aile desteği ve branşa duyulan ilgi değişkenlerine göre farklı olduğu gözlenmiştir. Okçuların dikkat düzeylerinin yaş ve milli sporcu olma değişkenine göre farklılaşması okçunun ilerleyen yaşla birlikte dikkatini ve stresi yönetebilme becerisinin de gelişmesinin sonucu olarak değerlendirilebilir. Milli sporcunun profesyonel düzeyde beceriyi geliştirme sürecinden geçiyor olması bu sonuca katkı yapan bir diğer etkindir.

Okçuların zeka alanlarının ise yaş, yaşanılan yer, yarışma kategorisi, milli sporcu olma, spor deneyimi, antrenörle çalışma süresi, algılanan antrenör desteği, algılanan aile desteği, algılanan sosyal hayat, beden algısı, branşa duyulan ilgi ve algılanan başarı değişkenlerine göre farklılaştığı gözlenmiştir.

Alan yazın taramasında elde edilen bulgulara göre zeka türlerinin performansa katkı sağladığı görülmüştür. Kurtçuoğlu (2007)'nin Lise II. Sınıf Biyoloji Dersi Sindirim Sistemi Konusunda Uygulanan Çoklu Zeka Kuramının Öğrencilerin Başarılarına Etkisi adlı yüksek lisans tezinde elde edilen sonuca göre etkili öğretim etkinlikleri sunan çoklu zeka kuramının öğrenci başarısını arttırmada geleneksel yöntemden daha etkili olduğunu göstermiştir. Bu çalışmaya göre çoklu zeka türlerinin başarıya etki ettiği görülmektedir. Başarının da performansı artırdığı bilinmektedir. Böylece çoklu zeka türleri anlamında Kurtçuoğlu'nun elde etmiş olduğu bu sonuç, araştırmamızın sonucunu desteklemektedir.

Araştırmada dikkatin performansı etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Tunç (2013)' un Burdon Dikkat Testi ölçeğiyle 14-15 yaş grubu Golf Sporunu Yapan Bireylerin Dikkat Düzeylerinin İncelenmesi amacıyla yaptığı yüksek lisans tezinde, golf sporu egzersizlerinin bireylerin dikkat düzeylerini olumlu yönde etkilediği tespit etmiştir. Tunç tarafından bulunan bu sonuca göre dikkat düzeylerinin olumlu yönde gelişmesi performansın artması anlamına gelmektedir. Böylece Tunç'un yapmış olduğu çalışmadan elde ettiği araştırma sonucu çalışmamızı olumlu yönde desteklemektedir.

Araştırmada okçuların sahip oldukları zeka puanlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılığın olmadığı görülmüştür. Altınok (2008)'un Beden Eğitimi Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Çoklu Zeka Alanlarının İncelenmesi amacıyla yaptığı yüksek lisans tezinde

çoklu zeka kuramı alt boyutlarından sözel zeka ve mantıksal-matematiksel zekaya ilişkin puanların cinsiyetler bakımından karşılaştırılmasında erkekler ve bayanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Altınok'un yapmış olduğu çalışmanın sonucu araştırmamızın sonucunu olumlu yönde desteklemektedir.

Kocabaş (2003)'ın Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı bildiri kitabında yayınlanan Erken Çocukluk Dönemi Öğretmen Adaylarının Kullandıkları Müziği Öğrenme Stratejileri ve Çoklu Zeka Alanlarının Karşılaştırılması amacıyla yaptığı çalışmada cinsiyet değişkenlerine göre müziksel zeka alanları arasında anlamlı farklılık bulamamıştır. Kocabaş'ın yapmış olduğu çalışmanın sonucu da araştırmamızın sonucunu desteklemektedir.

Altınok (2008)'un yapmış olduğu çalışmada çoklu zeka kuramı alt boyutlarından, görsel-uzamsal zeka, sosyal zeka ve içsel zekaya ilişkin puanların yaşadıkları yer bakımından karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu alanlarda çalışmamızla benzerlik göstermektedir.

Okçuların zeka türü puanlarının yaşanılan yer değişkenine göre incelendiğinde okçuların varoluşçu zeka, kişilerarası zeka, içsel zeka, mantıksal zeka, müziksel zeka, görsel zeka alanlarında farklılığın olmadığı bulunmuştur. Altınok (2008)'un Beden Eğitimi Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Çoklu Zeka Alanlarının İncelenmesi amacıyla yaptığı yüksek lisans tezinde çoklu zeka kuramı alt boyutlarından, görsel-uzamsal zeka, sosyal zeka ve içsel zekaya ilişkin puanların yaşadıkları yer bakımından karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Altınok'un yapmış olduğu çalışmanın sonucu araştırmamızın sonucunu desteklemektedir.

Okçuların zeka türü puanları yaşanılan yer değişkenine göre incelendiğinde okçuların performans puanlarının bedensel ve sözel zeka alanı puanlarının anlamlı düzeyde farklı olduğu bulunmuştur. Altınok (2008)'un Beden Eğitimi Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Çoklu Zeka Alanlarının İncelenmesi amacıyla yaptığı yüksek lisans tezinde çoklu zeka kuramı alt boyutlarından bedensel zeka ve doğacı zekaya ilişkin puanların yaşadıkları yer bakımından karşılaştırılmasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Altınok'un yaptığı araştırmanın sonucu bedensel zeka alanında çalışmamızın sonucunu desteklerken, doğacı zeka alanında çalışmamızın sonucunu desteklememektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Okçularda dikkat ve performans düzeylerinin zeka türleri ile ilişkisinin incelendiği bu çalışmada Türkiye Okçuluk Şampiyonası'na katılan 14-20 yaş grubunda yarışan okçuların dikkat, performans özellikleri belirlenerek bu özelliklerin okçuların sahip oldukları zeka alanı ile ilişkisi açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırma sonucunda okçuların sahip oldukları zeka alanının dikkat ve performansın düşük düzeyde bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Nitekim okçuların zeka alanı puanları ile dikkat ve performans puanları arasındaki korelasyon sonuçları incelendiğinde de bu sonucu destekler nitelikte düşük düzeyde pozitif yönde ilişki gözlenmiştir. Bu sonuca göre mantıksal zeka, doğacı zeka, sözel zeka ve görsel zeka alanları ile dikkat düzeyi arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu; okçuların bedensel zeka, varoluşçu zeka, doğacı ve sözel zeka alanları ile performansları arasında ise yine düşük düzeyde pozitif yönde ilişki olduğu görülmüştür.

Araştırmada okçuların dikkat puan ortalamalarının $X:242.08$ olduğu görülmektedir. En yüksek dikkat puanının 120 en düşük dikkat puanının 300 olduğu düşünüldüğünde ortalamanın düşük puan aralığına yakın olduğu söylenebilir. Bu durumdan okçuların genelde dikkatini odaklama için harcadıkları zamanın fazla olduğu anlaşılmaktadır. Kişisel ya da çevresel değişkenlerin bu sonucun oluşmasında belirleyici olduğu söylenebilir.

Araştırmada okçuların performans puan ortalamalarının $X:572.77$ olduğu görülmektedir. En yüksek performansın 702 en düşük performansın 206 olduğu düşünüldüğünde performans ortalamalarının ortanın üstü olduğu söylenebilir. Okçuların dikkatini odaklamak için harcadıkları zaman fazla olmasına karşın, bunun performansa yansımalarının olumlu olduğu gözlenmiştir.

Araştırmada okçuların baskın zeka alanlarına göre puan ortalamaları incelendiğinde en yüksek ortalamanın sözel zeka alanında $X:13.12$, en düşük ortalamanın ise bedensel $X:8.62$ ve içsel $X:8.74$ zeka alanında olduğu görülmektedir.

Okçuların doğacı zeka ve mantıksal zeka alanları ile dikkat düzeyleri arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir. Performans ile zeka alanları arasında ise bedensel zeka, varoluşçu zeka, doğacı zeka ve görsel zeka boyutlarında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Araştırmada ayrıca okçuların dikkat, performans ve baskın zeka alanı özellikleri çeşitli kişisel değişkenlere göre incelenmiştir.

Okçuların dikkat, performans ve zeka türü puanları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde performansın anlamlı düzeyde farklı olduğu görülmektedir. Ancak okçuların dikkat puanı ve sahip olduğu zeka puanlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklı olmadığı görülmektedir.

Okçuların dikkat, performans ve zeka türü puanları yaş değişkenine göre incelendiğinde dikkat puanlarının, kişilerarası zeka, sözel zeka alanı puanlarının yaşa göre değiştiği bulunmuştur. Bu sonuca göre yaşı en büyük okçular en yüksek dikkat puanına, yaşı en küçük olan okçular ise en düşük dikkat ortalamasına sahip olarak gözlenmiştir. Yani okçularda yaş ilerledikçe dikkatin toplanması için ihtiyaç duyulan zaman azalmaktadır. Okçuların performans puanları ile bedensel zeka, varoluşçu zeka, içsel zeka, mantıksal zeka, müziksel zeka, doğacı zeka, görsel zeka alanı puanlarının ise yaşa göre anlamlı düzeyde farklı olmadığı görülmüştür.

Okçuların dikkat, performans ve zeka türü puanları yaşanılan yer değişkenine göre incelendiğinde okçuların performans puanlarının bedensel ve sözel zeka alanı puanlarının anlamlı düzeyde farklı olduğu bulunmuştur. Bu farkın okçuların hem performans puanlarının hem de bedensel ve sözel zeka puanlarının metropolde yaşayanlar lehine olduğu gözlenmiştir. Yaşanılan yer değişkenine göre okçuların dikkat puanlarının ve varoluşçu, kişilerarası, içsel, mantıksal, müziksel, sözel, görsel zeka alanı puanlarının değişmediği görülmüştür.

Okçuların dikkat, performans ve zeka türü puanları yarışma kategorisi değişkenine göre incelendiğinde okçuların performans puanlarının, varoluşçu zeka alanı puanlarının anlamlı düzeyde farklı olduğu görülmüştür. Bu farkın makaralı yay kategorisinde yarışan okçular lehine olduğu görülmektedir. Yarışma kategorisi değişkenine göre okçuların dikkat puanlarının ve bedensel, kişilerarası, içsel, mantıksal, müziksel, sözel, görsel zeka alanı puanlarının değişmediği görülmüştür.

Okçuların dikkat, performans ve zeka türü puanları milli sporcu olup olmama değişkenine göre incelendiğinde okçuların dikkat, performans ve varoluşçu, doğacı, sözel alanı puanlarının anlamlı düzeyde farklı olduğu bulunmuştur. Bu farkın dikkat ve doğacı zeka alanı puanları göz önüne alındığında milli sporcu olmayan okçular lehine olduğu; performans ve varoluşçu, sözel zeka alanı puanları göz önünde bulundurulduğunda ise milli sporcu olan okçular lehine olduğu görülmektedir. Okçuların milli sporcu olma değişkenine göre bedensel, kişilerarası, içsel, mantıksal, müziksel ve görsel zeka puanlarının değişmediği görülmüştür.

Okçuların dikkat, performans ve zeka türü puanları spor deneyimi değişkenine göre incelendiğinde okçuların performans ve kişilerarası, müziksel, doğacı, sözel, görsel zeka alanı

puanlarının farklı olduğu görülmüştür. Bu farkın performans ve sözel zeka alanı puanları açısından en fazla deneyime sahip olan okçular lehine olduğu, kişilerarası, müziksel, doğacı ve görsel zeka alanı puanları açısından ise 5-6 yıl spor deneyimine sahip olanlar lehine olduğu gözlenmiştir. Ayrıca okçuların dikkat ve bedensel, varoluşçu, içsel, mantıksal zeka alanı puanlarının spor deneyimi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklı olmadığı bulunmuştur.

Okçuların dikkat, performans ve zeka türü puanları antrenörle birlikte çalışma süresi değişkenine göre incelendiğinde okçuların dikkat ve performans puanlarının anlamlı düzeyde farklı olduğu bulunmuştur. Bu farkın dikkat puanı açısından antrenörü ile 5-6 yıldan beri çalışanlar lehine olduğu performans açısından ise antrenörü ile en uzun süre çalışanlar lehine olduğu görülmüştür. Ayrıca okçuların zeka alanı puanlarının hiçbir alt boyutta antrenör ile birlikte çalışma süresine göre fark yaratmadığı gözlenmiştir.

Okçuların dikkat, performans ve zeka türü puanları, algılanan antrenör desteği değişkenine göre incelendiğinde okçuların dikkat ve bedensel, varoluşçu, içsel zeka alanı puanlarının anlamlı düzeyde farklı olduğu bulunmuştur. Bu farkın dikkat ve içsel zeka alanı puanları açısından algılanan antrenör desteğini engelleyici olarak algılayan okçular lehine olduğu, bedensel zeka alanı açısından algılanan antrenör desteğini umursamaz olarak algılayan okçular lehine olduğu, varoluşçu zeka alanı açısından ise algılanan antrenör desteğini hem engelleyici hem de umursamaz olarak algılayan okçular lehine olduğu görülmüştür. Okçuların performans ve kişilerarası, mantıksal, müziksel, doğacı, sözel ve görsel zeka alanı puanlarının algılanan antrenör desteğine göre değişmediği gözlenmiştir.

Okçuların dikkat, performans ve zeka türü puanları, algılanan aile desteği değişkenine göre incelendiğinde okçuların dikkat ve bedensel, içsel zeka alanı puanlarının farklı olduğu bulunmuştur. Bu farkın dikkat ve içsel zeka puanları açısından algılanan aile desteğini engelleyici olarak tanımlayan okçular lehine olduğu, bedensel zeka alanı açısından ise algılanan aile desteğini umursamaz olarak tanımlayan okçular lehine olduğu görülmüştür. Okçuların performans ve varoluşçu, kişilerarası, mantıksal, müziksel, doğacı, sözel, görsel zeka alanı puanlarının algılanan aile desteği değişkenine göre farklı olmadığı gözlenmiştir.

Okçuların dikkat, performans ve zeka türü puanları, algılanan sosyal hayat değişkenine göre incelendiğinde okçuların içsel ve mantıksal zeka alanı puanlarının farklı olduğu bulunmuştur. Bu farkın zorunlu durumlar dahil sosyal aktivitelere katılmayan okçular lehine olduğu bulunmuştur. Okçuların dikkat, performans ve bedensel, varoluşçu, kişilerarası, müziksel, doğacı, sözel, görsel zeka alanı puanlarının algılanan sosyal hayat değişkenine göre farklı olmadığı gözlenmiştir.

Okçuların dikkat, performans ve zeka türü puanları, beden algısı (dış görünüş değerlendirmesi) değişkenine göre incelendiğinde okçuların bedensel zeka alanı puanlarının kendini şişman olarak tanımlayan okçular lehine anlamlı düzeyde farklı olduğu bulunmuştur. Okçuların dikkat ve performans varoluşçu, kişilerarası, içsel, mantıksal, müziksel, doğacı, görsel zeka alanlarına ait puanlarının ise beden algısı (dış görünüş değerlendirmesi) değişkenine göre değişmediği görülmüştür.

Okçuların dikkat, performans ve zeka türü puanları, branşa duyulan ilgi değişkenine göre incelendiğinde okçuların dikkat ve bedensel, içsel, mantıksal zeka alanı puanlarının anlamlı düzeyde farklı olduğu bulunmuştur. Bu farkın kaynağı incelendiğinde dikkat puanı açısından okçuluğu arkadaşları dolayısıyla yapan okçuların lehine, bedensel zeka alanı açısından okçuluğu eğlenmek için yapanlar lehine, içsel zeka alanı açısından okçuluğu ailem için yapıyorum diyen okçular lehine, mantıksal zeka alanı açısından hem ailem istediği için yapıyorum hem de eğlenmek için yapıyorum diyen okçular lehine olduğu söylenebilir. Okçuların kişilerarası, varoluşçu, müziksel, doğacı, sözel, görsel zeka alanı puanlarının branşa duyulan ilgi değişkenine göre farklı olmadığı gözlenmiştir.

Okçuların dikkat, performans ve zeka türü puanları, başarı algısı değişkenine göre incelendiğinde okçuların performans ve bedensel, varoluşçu, kişilerarası, içsel, mantıksal, müziksel zeka alanı puanlarının anlamlı düzeyde farklı olduğu bulunmuştur. Bu farkın performans ve varoluşçu, mantıksal zeka alanı puanları açısından kendisini çok başarısız olarak algılayanlar lehine olduğu; bedensel zeka alanı puanı açısından kendisini çok başarılı ve çok başarısız algılayanlar lehine olduğu, kişilerarası zeka alanı puanı açısından kendini başarısız olarak algılayanlar lehine olduğu, içsel, müziksel zeka alanı puanı açısından kendini orta düzeyde başarılı algılayanlar lehine olduğu gözlenmiştir. Okçuların dikkat ve doğacı, sözel, görsel zeka alanı puanlarının başarı algısı değişkenine göre farklı olmadığı gözlenmiştir.

Araştırmada elde ettiğimiz sonuçlara göre okçuların zeka alanı puanları ile dikkat ve performans puanları arasında ve zeka türlerinin alt boyutları ile dikkat ve performans düzeyleri arasında düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca okçuların dikkat ve performans düzeyleri ile kişisel değişkenleri arasında anlamlı farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre bilimsel çalışmalardan yararlanılarak okçuların zeka alanı puanları geliştirilir böylece sporcuların dikkat ve performans düzeylerinin gelişimine katkı sağlanabilir.

Araştırma da elde edilen sonuçlar doğrultusunda ileri süreçte yapılacak araştırmalar için;

- * Farklı yaş kategorilerinde yarışan okçularda dikkat ve performansın düzeylerini geliştirici çeşitli çalışmalar yapılabilir.

- * Zeka türlerinden hangi zeka alanlarının hangi yaş kategorisinde daha fazla belirleyici olduğu ayrıştırılabilir.
- * Okçuların performanslarını artırmaları için çeşitli çalışmalarla dikkat düzeylerini yükseltmeleri önerilebilir.
- * Çoklu Zeka Ölçeğinin takım sporları ve bireysel sporların karşılaştırılmasında kullanılması önerilerinde bulunulabilir.

KAYNAKLAR

- Abernethy B.** Attention, Handbook of research on sport psychology, 1993.
- Açıkada C, Ergen E.** Bilim ve Spor, Büro Tek Ofset Matbaacılık, Ankara, 1990.
- Akamca GÖ, Hamurcu H.** Çoklu Zeka Kuramı Tabanlı Öğretimin Öğrencilerin Fen Başarısı, Tutumları ve Hatırd Tutma Üzerindeki Etkileri. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2005, 28, 178-187.
- Aktepe K.** Okçuluk (1. Baskı), Nobel Yayın, Ankara, 2003, 5.
- Altınok E.** Beden Eğitimi öğrencilerinin bazı değişkenlere göre çoklu zeka alanlarının incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya 2008, 19-33.
- Arlı M, Nazik H.** Bilimsel araştırmaya giriş, Gazi Kitabevi, Ankara, 2001, 75.
- Armstrong T.** Multiple intelligences in the classroom(1st ed), Association for Supervision and Curriculum Development, Virginia, 1994, 5-44.
- Armstrong T.** The Multiple Intelligences Of Reading And Writing. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development, Virginia, 2003, 1-36
- Armstrong T.** Multiple Intelligences in The Classroom (3rd ed). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development, Virginia, 2009, 5-44.
- Atabeyoğlu C.** Okçuluk Tarihi, 5/6, Türk Spor Vakfı Yayınları Başkent Yayınevi, Ankara, 1988, 3
- Ayanoğlu İF.** Ok Meydanı ve Okçuluk Tarihi, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1974, 11
- Aydın B.** Gelişim ve Öğrenme. İstanbul, Nobel Kitabevi, 2005, 1-282
- Babacan T, Dilci T.** Çoklu Zeka Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlama Çalışmaları. *e- Journal of New World Sciences Acedemy* 2012 7(3), 970-982
- Baddeley A.** Human Memory: Theory and Practice, Allyn and Bacon, Boston, 1990, 85-101
- Başaran BI.** "Etkili Öğrenme ve Çoklu Zeka Kuramı: Bir inceleme," *Ege Eğitim Dergisi* 2004, 5(1), 5-12.
- Baymur F.** Genel Psikoloji (9. Baskı), İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1984, 121-231.
- Bayraktar B, Kurtoğlu M.** Sporda performans ve performans artırma yöntemleri. Atasü T, Yücesir İ, eds. Doping ve futbolda performans artırma yöntemleri, İstanbul, 2004, 269-296.
- Bellanca J.** Active Learning Handbook for the Multiple Intelligences Classroom. Skylight training and publishing, *SAGE Publications*, USA, 1997, 10-20.

- Berman M.** A Multiple Intelligences Road to an ELT Classroom. Williston, VT: Crown House Pub. 2002, 1.
- Boutcher SH.** Attention and athletic performance: An integrated approach, Horn T. (Ed.), Advances in sport psychology, Champaign, IL: Human Kinetics, 1992, 251-265,.
- Bulut, A.** Rasih'in Okçulukla İlgili bir Manzumesi, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 17, 2001, 95-104.
- Busbecg OG.** Türkiye'yi Böyle Gördüm, Hazırlayan Aysel Kurutluoğlu, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul, 1974, 124-125.
- Bümen TN.** Okulda Çoklu Zeka Kuramı (2. baskı), Pegem A Yayınları, Ankara, 2004.
- Bümen TN.** Okulda Çoklu Zeka Kuramı (3. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2005.
- Chechley K.** Çoklu Zeka Kuramı Üzerine Howard Gardner'la Söyleşi. (Çev. Süleyman Tarman), Yasadıkça Eğitim, 2000, (65): 10.
- Çağlar E, Koruç Z.** d2 Dikkat testinin sporcularda güvenilirliği ve geçerliği. *Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 2006, 17(2), 58-80.
- Çolakoğlu M, Tiryaki S, Moralı S.** Konsantrasyon Çalışmalarının Reaksiyon Zamanı Üzerine Etkisi, *Spor Bilimleri Dergisi*, 1993, (4), 32-47.
- Çuhadar CH.** Müziksel Zekâ. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 26-28 Nisan 2006, Denizli.
- Demiral Ü.** "Fen Bilgisi Öğretiminde Genetik Ünitesinin Kavranmasında Çoklu Zeka Kuramının Öğrenci Başarısına Etkisi," Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2006, 31
- Demirel Ö.** Eğitimde Yeni Yönelimler (1. baskı) Ankara: Pegem yayıncılık, 2005, 1-37
- Dündar U.** Antrenman teorisi, İzmir, 1994.
- Erman A.** "İlköğretim 4. Sınıf Öğrencilerinin Çoklu Zeka Türlerindeki Dağılım ve Düzey Ölçümlerinin Müziksel Zeka Düzeyleri ile Karşılaştırılmalı İncelenmesi," Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2003.
- Ertan H, Açıkada C, Asçı A.** The effect of clicker reaction time on scoring point and the relationship among visual, auditory, and tactile reaction times among Turkish, 1996.
- Ertan H, Kentel B, Tümer ST, Korkusuz F.** Activation patterns in forearm muscles during archery shooting. *Human Movement Science*, 22, 37-45, 2003.
- Gardner H.** Multiple Intelligences: The Theory in Practice, Basic Books, A division of Harper Collins Publishers, Inc., New York, 1993, 26-27.
- Gardner H.** Intelligence Reframed : Multiple Intelligences for the 21st Century, New York, Basic Books, 1999.

- Gardner H.** Zihin Çerçeveleri Çoklu Zeka Kuramı (1. Baskı), 39, E. Kılıç, Alfa Yayınları, İstanbul, 2004.
- Gardner H.** Multiple Intelligences: New Horizons, New York: Basic Books, 2006.
- Green AL, Hill AY, Friday E, and Friday SS.** The Use of Multiple Intelligences to Enhance Team Productivity, *Management Decision*, 2005, 43(3), 349-359.
- Güven Ö.** Türklerde Spor Kültürü, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1999, 78.
- Helvacı MA.** “ Performans Yönetimi Sürecinde Performans Değerlendirmenin Önemi”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2002, 35(1-2), 155-169.
- Irak M.** Bölünmüş ve Odaklanmış Dikkatin Olay İlişkili Beyin Potansiyellerine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1999.
- Irak M, Karakaş S.** Yüksek ve Düşük Dikkat Performansı Gösteren Bireylerin Olay-İlişkili Potansiyel ve Gamma Tepkileri, *Klinik Psikiyatri Dergisi* 2002, 5(3) 169-176.
- Işın P.** Türk Okçuluk Araştırmaları, *Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi* 2009, 1, 233-241.
- Kagan S, Kagan M.** Multiple Intelligence, *The Complete Multiple Intelligence Book*, CA:Kagan Cooperative Learning, San Clemente, 1998, 1.
- Karaduman BD.** “Dikkat Toplama Eğitim Programının İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Çocuklarının Dikkat Toplama Düzeyi, Benlik Algısı ve Başarı Düzeylerine Etkisi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2004, 1.
- Karasar N.** *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Nobel Yayınları, 2009.
- Kaya Y.** Hipnoz ve Spor (1. baskı), Selçuk Üniversitesi Basımevi 1999, 140-142.
- Kaymak Özmen S.** Dikkat toplama becerisini geliştirici etkinlikler okulöncesi anne babalar ve öğretmenler için elkitabı. Ankara: Anı Yayıncılık, 2006.
- Kocabaş A.** Erken Çocukluk Dönemi Öğretmen Adaylarının Kullandıkları Müziği Öğrenme Stratejileri Ve Çoklu Zeka Alanlarının Karşılaştırılması, OMEP, Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı, Bildiri Kitabı, s 30-45, 5-11 Ekim 2003, Kuşadası.
- Konter E.** Spor Psikolojisi Uygulamalarında Yanılgılar ve Gerçekler, Dokuz Eylül Yayınları, Ankara 2003, 7- 37.
- Korhonen MT, Mero A, Suominen H.** Age-related differences in 100-m sprint performance in male and female master runners, *Med Sci Sports Exerc.* 2003, 35(8):1419-1428.
- Kumartaşlı M, Baştuğ G.** Examination of Attention Levels of Athletes Who Do Taekwondo, Karate and Muaythai, *Ovidius University Annals, Series Physical Education and Sport/ Science Movement and Health*, 2010, 10(2), 521-524.

- Kurtcuođlu S.** Lise II. Sınıf Biyoloji Dersi Sindirim Sistemi Konusunda Uygulanan Çoklu Zeka Kuramının Öğrencilerin Başarılarına Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2007, 69-73.
- Lazear D.** The Intelligent Curriculum: Using Multiple Intelligence to Develop Your Students' Full Potential, Zephyr Press, New York, 2000, 20-30.
- Lee YA, Lindpainter K.** Role of the cardiac renin-angiotensin system in hypertensive cardiac hypertrophy, *European Heart Journal* 1993, 14, 42-48.
- Leone M, Lariviere G, Comtois AS.** Discriminant analysis of anthropometric and biomotor variables among elite adolescent female athletes in four sports. *Journal of Sports Sciences*, 2002, 20, 443-449.
- Leroyer P, Hoecke JV, Helal JN.** Biomechanical study of the final push-pull in archery. *Journal of Sports Sciences* 1993, 11(1), 63-69.
- Mann DL, Littke N.** Shoulder injuries in archery, *Can Journal of Sports Sciences*, 1989 14(2) 85-92.
- Martens R.** Coaches Guide to Sport Psychology, Human Kinetics Publishers, Illinois, US 1987, 77- 89.
- Meriçli ÜG.** Bipolar Affektif Bozuklukta Bilişsel İşlevler, 2010.
- Milli Eğitim Bakanlığı.** Çocuk gelişimi ve eğitimi: Bilişsel gelişim. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları Ankara 2014, 8.
- Modern Okçuluk.** Okçuluk Federasyonu Yayınları, Ankara, 1989.
- Montgomery HE, Clarkson P, Dollery CM, ve ark.** Association of angiotensin-converting enzyme gene I/D polymorphism with change in left ventricular mass in response to physical training. *Circulation*, 1997, 96, 741-747.
- Morgan, H.** "An Analysis of Gardner's Theory of Multiple Intelligence", *Roeper Review*, 1996, 18(4), 263-270.
- Moran S, Kornhaber M, Gardner, H.** Orchestrating Multiple Intelligences. *Educational Leadership*, 2006, 64(1), 22-27.
- Morpa Spor Ansiklopedisi.** Morpa Kültür Yayınları Ltd. Şti., 4. Cilt, İstanbul, 2005.
- Namlı S.** İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin çoklu zeka alanları ile akademik başarılarının karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, İstanbul 2008.
- Nolen JL.** Multiple Intelligences in the Classroom. *Education*, 2003, 124(1), 115-119.
- Oral B.** Branşlarına Göre Üniversite Öğrencilerinin Zeka Alanlarının İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 2001, 26(122), 19-31.

- Öktem Ç.** Türkiye’de okçuluk sporunun risk yönetimi açısından incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya 2011, 38-40.
- Öngel B.** Gelişim Sürecinde Erken İç Asya Türk Okçuluğu, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2001, 21(2), 189-215.
- Özgüven İE.** Psikolojik Testler, Yeni Doğu Matbaası, Ankara. 1994.
- Öztek İ.** Osmanlıda Spor Sempozyumu Bildirisi “Osmanlıda Spor Kuruluşları-Vakıf İlişkisi.” Konya 1999, 155.
- Pashler HE.** The Psychology of Attention (2nd ed), A Bradford Book, The MIT Press, London, 1998.
- Pavol MJ, Grabiner MD.** Knee strength variability between individuals across ranges of motion and hip angles, *Medicine and Science Sports and Exercise* 2000, 32(5), 985-992.
- Polatoğlu M.** En etkili dikkat geliştirme ve konsantrasyon teknikleri (1. baskı) Erbaın Yayınları, İstanbul, 2011, 9-12.
- Prokop L.** Einführung in die sportmedizin für artze (3. Auflage), sportler und ubungsleiter. Stuttgart: Fischer. (1983).
- Saban A.** Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitim, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003.
- Saban A.** Öğrenme ve öğretme süreci-yeni teori ve yaklaşımlar Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2004.
- Saban A.** Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitim (5. baskı), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2005.
- Sevim, Y.** Antrenman bilgisi (1. Baskı) Nobel Yayın Dağıtım. Ankara, 2002.
- Shwe W, Ziobro E, Chlebicka E.** The Influence of Judo Special Trainingon Spinal Shape Changes, Technical University of Wroclaw, Wroclaw, 1993.
- Soysal AŞ, Yalçın K, Can H.** Bilişsel psikoloji kapsamında yer alan dikkat teorileri. *New/Yeni Symposium Journal*, 2008, 46(1), 35-41.
- Strudwick A, Reilly T, Doran D.** Anthropometric and fitness profiles of elite players in two football codes. *Journal Sports Med. Phys. Fitness*, 2002, 42(2), 239-242.
- Stuart J, Atha J.** Postural Consistency in Skilled Archers, *Journal of Sports Science*, 1990, 8(3), 223-234.
- Tanrıdağ O.** Teoride ve Pratikte Davranış Nörolojisi. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, 1994.
- Tarman S.** Program Geliştirme Sürecinde Çoklu Zekâ Kuramının Yeri, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1999, 1-144.
- Tavacıoğlu L.** Spor Psikolojisi Bilişsel Değerlendirmeler, Bağırğan Yayınevi, Ankara 1999, 54-55.

- Thompson T, Steffert T, Ros T, Leach J, Gruzelier J.** EEG applications for sport and performance. *Methods*, 2008, 45(4) 279-288.
- Tiryaki Ş.** Spor Psikolojisi Kavramlar, Kuramlar ve Uygulama, Eylül Kitap ve Yayınevi, Ankara, 2000, 75.
- Ulusoy A, Güngör Aytar A, Köksal Akyol A, Subaşı G, Bağcıoğlu Ünver G, Koç Erdamar G.** Gelişim ve Öğrenme, Anı Yayıncılık, Ankara, 2002.
- Uskan C.** Dikkat Eksikliği Bozukluğu Olan 8-10 Yaşındaki Çocukların Dikkat Becerilerini Geliştirmeye Dayalı Bir Programın Etkililiğinin Sınanması, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2011, 1.
- Vural B.** Öğrenci Merkezli Eğitim ve Çoklu Zeka (1. Baskı), Hayat yayıncılık, İstanbul 2004, 224-279.
- WEB_** www.tof.gov.tr (17.05.2018)
- Williams JME.** Applied sport psychology: Personal growth to peak performance, Mayfield Publishing Co. 1993.
- Williams RS.** Performance Management: Perspectives on Employee Performans (1st ed) International Thomson Business Press, London, 1998.
- Yavuz KE.** Eğitim ve Öğretimde Çoklu Zeka Teorisi ve Uygulamaları (3.baskı), Özel Ceceli Okulları Yayınları, Ankara, 2001.
- Yeni Türk Ansiklopedisi,** Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1985, Cilt-VII ,2722
- Yıldız D.** Türk Spor Tarihi, Ser Yayıncılık, İstanbul, 1978, 72.
- Yılmaz F. ve Ünsar S.** Performans Değerlendirme Sistemi Ve Kullanım Alanları, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2007, 9(1), 36.
- Zorba, E.** Fiziksel Uygunluk, Neyir Matbaası, Muğla, 2000, 48-49.

EKLER

EK 1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz: ()Kız ()Erkek
2. Yaşınız:
() 14-15 () 16-17 () 18-19 () 20
3. Yaşadığınız il
4. Yarışma Kategoriniz ()Klasik () Makaralı
5. Milli Sporcu musunuz? ()Evet () Hayır
6. Kaç yıldır bu branşı yapıyorsunuz
() 1-2 () 3-4 () 5-6 () 7-8
7. Şu anki antrenörünüzle ne kadar süredir çalışıyorsunuz:
8. Ailenizin bu branşı yapmanızla ilgili desteğini nasıl tanımlarsınız?
()Destekleyici ()Engelleyici ()Eleştirel ()Umursamaz
9. Antrenörünüzün bu branşı yapmanızla ilgili desteğini nasıl tanımlarsınız?
()Destekleyici ()Engelleyici ()Eleştirel ()Umursamaz
10. Aşağıdakilerden hangisi sosyal yaşamınızı ifade ediyor:
a. Sosyal aktivitelere katılan ()
b. Zorunlu olanlar dışında sosyal aktivitelere katılmak istemeyen ()
c. Zorunlu durumlar dâhil sosyal aktivitelere hiç katılmayan ()
11. Aşağıdakilerden hangisi dış görünümünüzü ifade ediyor?
()Zayıf ()Normal kiloda ()Şişman ()Aşırı kilolu
12. Aşağıdakilerden hangisi sizin bu branşla ilgilenmenizi daha iyi anlatıyor;
(Size en uygun olan bir seçeneği işaretleyiniz.)
()Okçulukla ilgili gelecekte ulaşmak istediğim ulusal ve uluslararası hedeflerim var.
()Okçuluğu sadece eğlenmek için yapıyorum.
()Okçuluğu ailem istediği için yapıyorum.
()Okçuluğu arkadaşlarım yaptığı için yapıyorum.
13. Aşağıdakilerden hangisi sizin okul başarınızı anlatıyor;
()Çok başarılı ()Başarılı ()Vasat-Orta düzeyde ()Başarısız ()Çok başarısız
14. Daha önce dikkat becerinizi geliştirecek herhangi bir destek aldınız mı?
()Evet ()Hayır

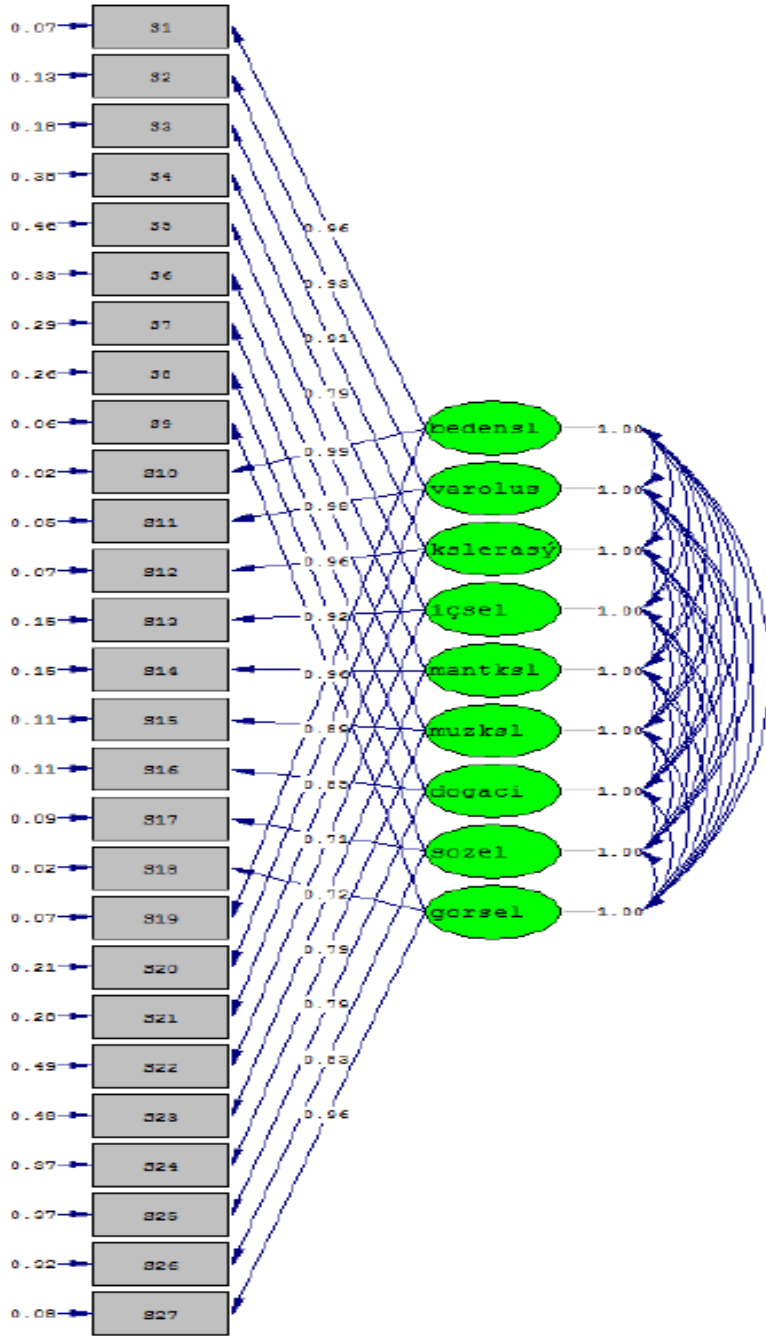
EK 2. ÇOKLU ZEKA KURAMI ÖLÇEĞİ

İnsanlar bilme ve öğrenme biçimleri bakımından farklılık gösterirler. Bu farklılıklar ‘Çoklu Zekâ’ olarak adlandırılır. Aşağıda çoklu zekânın her bir alanı ile ilgili olan üç grup içerisinde 27 maddelik bir anket bulunmaktadır. Bunlardan bazıları, hangi yolla öğrenmenin size uygun olduğunu ortaya çıkaracaktır.

Her grupta dokuz madde bulunmaktadır. Her üç grup için maddeleri size uygunluğuna göre derecelendiriniz. **Size en yakın madde için 1, size en yakın ikinci madde için 2 yazınız.** Bu işleme bütün maddeleri 1’den 9’a kadar sıralayarak devam ediniz. Size **en uzak madde 9** olmalıdır. Her madde için bir tek sayı yazınız.

Aşağıdaki 9 maddelik ifadeleri, size uygun olacak şekilde, 1’den 9’a kadar sıralayınız.		Sıralama
1	Hareketli bir yaşam tarzım var.	
2	Düşünme egzersizleri faydalıdır.	
3	Grupla beraber hareket ederim.	
4	Adil olmak, benim için önemlidir.	
5	Sistemli olmak, başarılı olmama yardımcı olur.	
6	Farklı müzik türlerinden hoşlanırım.	
7	Yaşadığım yerde geri dönüşümü sağlamak için çaba gösteririm.	
8	Günlük tutarım.	
9	Üç boyutlu yap-boz yapmaktan hoşlanırım.	
Aşağıdaki 9 maddelik ifadeleri, size uygun olacak şekilde, 1’den 9’a kadar sıralayınız.		
10	Dışarıda oynanan oyunları severim.	
11	Yaşamın anlamı ile ilgili sorular benim için önemlidir.	
12	Başkalarıyla etkileşim içinde olduğumda, en iyi şekilde öğrenirim.	
13	Sosyal adalete ilişkin sorunlarla ilgilenirim.	
14	Düzeni bozan insanlar, beni kolaylıkla sinirlendirir.	
15	Bir müzik aleti çalmakla her zaman ilgilenmişimdir.	
16	Hayatımda hayvanların önemli bir yeri vardır.	
17	Yazmaktan hoşlanırım.	
18	Nesneleri, zihnimdeki resimleriyle canlandırabilirim.	
Aşağıdaki 9 maddelik ifadeleri, size uygun olacak şekilde, 1’den 9’a kadar sıralayınız.		
19	Aletlerle çalışmayı severim.	
20	Hayatla ilgili soruları tartışmayı severim.	
21	Ders dışı etkinlikler ve kulüp etkinlikleri eğlencelidir.	
22	Konuyu seversem en iyi şekilde öğrenirim.	
23	Adım adım yönlendirmeler bana çok katkı sağlar.	
24	Şarkı sözlerini kolaylıkla hatırlarım.	
25	Doğa gezintilerini eğlenceli bulurum.	
26	Yabancı diller ilgimi çeker.	
27	Düşünceleri zihnimde canlandırabilirim	

EK 3. ÇOKLU ZEKA KURAMI ÖLÇEĞİ LİSREL SONUÇLARI

EK 4. ÇOKLU ZEKA KURAMI ÖLÇEĞİ KULLANIM İZİNİ

Gönderen: MaHMuT uLuKaN <mhmtulkn@hotmail.com>

Gönderildi: 7 Kasım 2017 Salı 16:31

Kime: tugbabacan@gmail.com

Konu: Merhaba Sayın Hocam

Merhaba hocam ben Adnan Menderes Üniversitesinde Yüksek lisans öğrencisiyim. 2008 yılında McCellan ve Conti tarafından geliştirilen ve 2012 yılında Türkçe'ye uyarlanmış olan Çoklu Zeka Ölçeğinin uyarlanmış halini izniniz olması halinde tezimde kullanmak istiyorum. Sizin için uygun olursa ve bu konuda bana dönüş yapabilirseniz çok sevinirim. İyi çalışmalar

Gönderen: Tugba Babacan <tugbabacan@gmail.com>

Gönderildi: 7 Kasım 2017 Salı 19:40

Kime: MaHMuT uLuKaN

Konu: NWSA ÖLÇEK MAKALE.pdf

Merhabalar,

İlgili ölçeği çalışmanızda referans göstererek kullanabilirsiniz. Ölçeğin uyarlanma sürecine ilişkin bilgi veren makaleyi ekte size gönderiyorum. Çalışmalarınızda kolaylıklar diliyorum.

|
iPhone'umdan gönderildi

EK 5. BURDON DİKKAT TESTİ

Adı, Soyadı:

Yaş:

Cinsiyet:

Tarih:...../...../.....

a e p z s u a h v k l a s i b i o u o u o e
r v b p m i b i r b s m n t d a u f c f k a
c k a h s e y p h b p s d g y z d v r i f g
y d v c o y e r z h e z s e g m k f z d a y
f s d y i b t d h m l n i e m t g t b d f u
k c i c k o k o s t l u z u g m a f l v u t
i z r f o u d v h y p n b p m v h n n g r y
p v k l n t y o r z n c p h t e m z i o i m
r a l y g s o i v a i n a r c h o d b f p h
k u b s y g u e m k l t c g v g r i p c t e

c i t e l r n z f u d b m s h d k u f d s m
s i v e t c p l r g v g c t l r m e u g y e
b o k e h b u k o p f u d o h o r a n i a v
i o s g y l a r m i f b z m e l h t z n z r
o y t n a k v p y k g v n n h v m p b n p y h
v d u o f r h i t u v l u a m f a c u l t s
o k o k c i c k u f s b t g t m e i n i z h
d t b i y a s f y n d z f k m g e s z e h z
r e n e o c v d y f f l r v d z y g d z p b e
p y c a a s c g c a h t n m p b r i b i k p

a f n p v d m t o y m i l g d e o t o c n t
l u p z n k r h p u c b o y g u d v y a o l
s z o a p f f t c v k i r b p m n e r g e s
b a h v i h s c k z r f d r a c g y n m h y
t d s v c g z y f m p t r o g e u u b b y h
i u a n y a d u m f a p y z e b k d b o l z
e l z h e a d z t c l p r y f m s n v i c v
s b i v m z g p s m r k b k r e h c u v n s
f l s l e i o l g l k t h z o k t d e a r h
f m i i c f t i b s g k m k n p h v b g u

Çizilmemiş :.....

Yanlış çizilmiş:

Zaman :.....dk.

EK 6. ETİK KURUL RAPORU

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ DEKANLIĞI GİRİŞİMSSEL OLMAYAN
KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

Sayı : 92340882-050.04.04
Konu : Kararlar hk.

Sayın Yrd.Doç.Dr. Nurgül ÖZDEMİR

Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 29.11.2017 tarihinde yapılan olağan toplantısında çalışmanızla ilgili alınan 1 nolu karar aşağıda sunulmuştur.
Bilgilerinize sunarım.

Prof. Dr. Zekiye KARAÇAM
Etik Kurul Başkanı

KARAR 1:

Protokol No : 2017/49
Sorumlu Yürütücü : Yrd.Doç.Dr. Nurgül ÖZDEMİR
ADÜ Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Anabilim Dalı

Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü öğretim üyesi - Yrd.Doç.Dr. Nurgül ÖZDEMİR'in "**Okçuların Dikkat ve Performans Düzeylerinin Zeka Türleri ile İlişkisinin İncelenmesi**" konulu yukarıda bilgileri verilen klinik araştırma başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve yapılan düzeltmeler uygun bulunmuş olup, çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerde gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına oy birliği ile karar verilmiştir.

Yine sorumlu araştırmacıya; Form 2'nin 14.1.'in son bölümünde taahhüt edilen **çalışma bittikten sonra nihai raporun, [Sonuç Raporu (web'te), BGOF (Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu-gönüllüler tarafından bizzat kendilerinin kendi adı-soyadını yazması ve imzalamasının sağlanması ile adreslerinin eksiksiz olarak formlara yazılmasına dikkat edilmelidir) ve ORF (Olgu Rapor Formu/Anket)]'lerin gönderilmesi gerekliliğinin hatırlatılmasına** ve sorumlu yürütücülerinin bu hususa özen göstermesi gerektiğinin bir kez daha vurgulanmasına oy birliğiyle karar verilmiştir

Adnan Menderes Üniversitesi Merkez Kampus
Sağlık Bilimleri Fakültesi Gençlik cad. No:7
Mevki 09100 Efeler/Aydın/Telefon No: 0256 213 88 66/106
Faks No: 0256 212 4219

Bilgi için: Büşra SÖNMEZ
Unvan:Memur

ÖZGEÇMİŞ

Soyadı, Adı : ULUKAN MAHMUT
Uyruk : T.C.
Doğum yeri ve tarihi : 30.09.1989 Ereğli
Telefon : 545 805 05 07
E-mail : mhmtulkn@hotmail.com
Yabancı Dil : İngilizce

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet tarihi
Y. Lisans	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	
Lisans	Anadolu Üniversitesi	25.05.2015

BİLDİRİLER

Uluslararası Kongrelerde Yapılan Bildiriler

15. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi

“Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Örtük Program Algıları ile Üniversite Yaşam Kalitesi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”

SERTİFİKALAR

Okçuluk 1. Kademe Antrenörlük Belgesi

Yoga 1. Kademe Eğitimlik Belgesi